

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

INTÄKTSREDOVISNING I ALL ENKELHET, ELLER KOMPLEXITET?

- *En studie av intäktsredovisningens utmaningar
och problem*

Magisteruppsats i externredovisning

Företagsekonomiska institutionen

Höstterminen 2012

Handledare: Thomas Polesie

Författare: Andreas Sjöström
Patrik Ingelsbo

Förord

Vi vill börja med att rikta ett stort tack till vår handledare Thomas Polesie, professor på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Thomas har genom sitt stora kunnande inom området givit oss nya infallsvinklar och feedback under hela processen samt visat en stark nyfikenhet för vårt arbete vilket varit både givande och inspirerande. Inga frågor har varit för dumma att ställa och det har alltid funnits utrymme för oss själva att vidareutveckla Thomas tips.

Vi vill också tacka alla våra respondenter som tagit sig tid att ställa upp på intervjuer. Alla har bidragit med värdefull information och bidragit till att vi fått ett ständigt ökat intresse för intäktsredovisning vilket har gjort uppsatsen till vad den är idag.

Vi passar också på att tacka varandra för mycket gott samarbete.

Andreas Sjöström

Patrik Ingelsbo

Göteborg, 11 januari 2013

**Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet,
Extern Redovisning, Magisteruppsats, HT -12.
Författare: Andreas Sjöström och Patrik Ingelsbo
Handledare: Thomas Polesie**

Titel: Intäktsredovisning i all enkelhet, eller komplexitet? - En studie av intäktsredovisningens nuvarande utmaningar/problem.

Bakgrund och problem: Ett bolags intäktsredovisning är centralt för ett företags välmående. Olika problem uppstår för olika branscher och flera redovisningsskandaler har uppdragats under de senaste åren, men genomgående har "revenue recognition", alltså att bestämma när och hur intäkter ska tas upp i sin helhet, varit en av de största utmaningarna inom intäktsredovisning. Hur har intäktsredovisningen utvecklats genom åren?

Syfte: Syftet med denna uppsats är att ta en närmare titt på intäktsredovisning inom svenska företag och hos aktiva revisorer för att få djupare förståelse av problematiken som fortfarande finns kvar efter år av förändringar, då speciellt frågan om när en intäkt ska tas upp.

Avgränsningar: Uppsatsen centrerar sig kring svenska företag och vidare har vi valt att fokusera på intäkt ifrån varuförsäljning och inte tjänsteintäkter eller sådana intäkter ifrån royalty, utdelning eller ränta. Värderingsfrågor är något vi har valt att ta avstånd ifrån i denna uppsats för att begränsa dess omfattning till ett hanterbart område.

Metod: Vi har använt oss av en kvalitativ metod där vi har haft intervjuer med både företag och revisorer för att få fram deras syn på intäktsredovisningen igår och idag. Detta har vi ställt emot nuvarande regelverk samt en del skrifter som tagit upp hur intäktsredovisningen utvecklats.

Resultat och slutsatser: Vi har lokaliserat ett par huvudfrågor som påverkar intäktsredovisningen till den grad att det kan orsaka problematik. Informationsteknikens utveckling, försiktighetsprincipens långsamma fall ifrån prominens, frågetecknena kring utvecklingen av redovisning i helhet och intäktsredovisningen i synnerhet i hur nytta och kostnad ställs mot varandra samt hur finansmarknadens krav har gjort att intäktsredovisningen drar åt ett för verksamheterna negativt håll.

Förslag till fortsatt forskning: Det skulle vara intressant att göra en större och mer omfattande studie med fler intervjuer för att få en mer allomfattande bild av uppfattningar om intäktsredovisning. Att göra olika studier på olika branscher hade kunnat visa på eventuella likheter eller skillnader vilket hade bidragit till en mer omfattande kartläggning av hur intäktsredovisningen upplevs idag. Med en god ingång i ett företag kan en mer teknisk studie av hur företag faktiskt gör med sin redovisning kunnat ge ett bättre djup och ett godare perspektiv på skillnaden mellan drift och finans i ett företag.

Nyckelord: Intäktsredovisning, principer, IAS 18, försiktighetsprincipen, relevans

TABLE OF CONTENTS

Kapitel 1 Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Problemdiskussion.....	7
1.3 Syfte.....	7
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	8
Kapitel 2 Metod.....	9
2.1 Uppsatsens utformning och innehåll.....	9
2.2 Val av teori.....	9
2.3 Val av studieobjekt.....	9
2.4 Val av bolag och respondenter.....	9
2.5 Datainsamling.....	10
2.5.1. Intervjuer.....	10
2.6 Materialanalys.....	10
2.7 Studiens tillförlitlighet och trovärdighet.....	11
2.8. Källkritik.....	11
Kapitel 3 Referensram.....	12
3.1 IASB.....	12
3.1.1 Kvalitativa egenskaper.....	12
Relevans.....	12
Tillförlitlighet.....	12
Jämförbarhet.....	12
Informationsekonomi.....	13
3.1.2 Principerna.....	13
Matchningsprincipen.....	13
Realisationsprincipen.....	13
Försiktighetsprincipen.....	13
Periodiseringsprincipen.....	14
3.1.3 Revenue recognition.....	14
3.2 IAS 18 och Svenska regler.....	15
3.2.1 Svenska regler.....	16
3.3 Skillnad mellan drift och finans.....	17
3.3.1 Redovisningen blir allt mer komplex.....	17
3.4 Risk and fraud.....	18

3.5 Business Intelligence	19
3.6 Tidigare forskning	19
Kapitel 4 Empiri.....	20
4.1 Intervju Revisor PWC 12-12-06	20
4.2 Intervju med Revisor Deloitte 12-12-06.....	21
4.3 Intervju med Revisor KPMG 12-12-19.....	23
4.4 Intervju tidigare ekonomichef Stena Miljö, 12-12-18	25
4.5 Intervju Koncernredovisningschef Lindex AB, 12-12-18	26
4.6 Intervju Redovisningsspecialist KPMG 12-12-07	28
4.6.1 Mailfrågor	29
Kapitel 5 Analys	31
5.1 Principernas utveckling	31
5.2 Svensk vs internationell redovisning	32
5.3 Risk and fraud.....	33
5.4 ITs påverkan.....	33
5.5 Branschspecifik försäljning	34
Kapitel 6 Slutsats.....	35
Bilaga 1: Källförteckning.....	38
Artiklar:.....	38
Tryckta källor:	38
Regelverk:	38
Uppsatser och avhandlingar:.....	39
Elektroniska källor:	39
Intervjuer:.....	39
BILAGA 2: Frågor till revisorer.....	40
BILAGA 3: Frågor till Redovisningsspecialist.....	42
BILAGA 4: Frågor till ekonomiansvarig.....	43

KAPITEL 1 INLEDNING

I DETTA KAPITEL KOMMER VI ATT BESKRIVA BAKGRUNDEN SOM HAR LETT FRAM TILL STUDIEN. EN PROBLEMDISKUSSION KOMMER ATT HÅLLAS FÖR ATT SEDAN MYNNA UT I EN FÖRKLARING AV SYFTET FÖR STUDIEN. KAPITLET AVSLUTAS SEDAN MED DE AVGRÄNSNINGAR VI HAR VALT FÖR STUDIENS INNEHÅLL.

1.1 BAKGRUND

Ett bolags intäktsredovisning är centralt för ett företags välmående, dels dess redovisade välmående, men även det juridiska välmåendet. Ett av de vanligaste problemen som uppkommer i samband med skatterevision och som leder till rättsprocesser är intäktsredovisning som man bland annat kan se med Prosolvia-målet (Neurath, 2011). Detta beror ofta på felaktiga periodiseringar eller "svarta pengar" i omlopp, men det finns otaliga problem som kan uppstå i samband med att intäkter ska redovisas.

Intäktsredovisningen har varit central för redovisningen i helhet de senaste sextio, sjuttio åren där det har börjat som en subjektiv tolkning av vad en inkomst egentligen är till en sorts mätning gjord av ekonomer. Mätningarna har hela tiden utvecklats till att bli så precisa som möjligt och har gett upphov till flera olika principer för hur värdering av intäkter ska ske (Evans, 2003).

De grundläggande bestämmelserna för hur intäktsredovisning ska skötas finner man inom olika regelverk för redovisningen. För ett svenskt företag så följer man dels på koncernnivå de internationella reglerna IAS 11 och 18 men detta gäller även som huvudregel för moderbolaget. Bokföringsnämndens BFNAR 2003:3 och Redovisningsrådets RR11 påverkar även andra sorters organisationer med de regler som är anpassade för Sverige (Marton et al., 2010).

Redovisningsskandaler under 90- och 2000-talet kan många gånger hänföras till felaktig intäktsredovisning. Om man tittar närmare på de senaste åren finns ett gott exempel med fallet Prosolvia där ett företag inom 3D-branschen vid konkurs valde att stämna sin revisionsbyrå på en summa motsvarande 1.4 miljarder kronor då de ansåg att det var revisorernas arbete som orsakat konkursen. Konflikten, då främst gällande intäktsredovisningen, är en av de största inom Sveriges civilrättsliga historia och är ett gott exempel på hur omfattande intäktsredovisning kan vara (Agerman, 2005).

Något som har uppdagats över de senaste åren är att det krävs striktare regler för redovisningen med bakgrund mot den osäkerhet som råder. Olika problem uppstår för olika branscher, men genomgående har "revenue recognition", alltså att bestämma när och hur intäkter ska tas upp i sin helhet, varit en av de största utmaningarna inom intäktsredovisning (Evans, 2003). År 2001 genomförde den amerikanska organisationen SEC en granskning av 500 stora bolag i USA med fokus på hur resultat och ställning framhävs. Intäktsredovisningen var en punkt som SEC uppmärksammade som kunde förbättras avseende kommentarer i årsredovisningen. SEC konstaterade också att det inte heller var helt klart vad som gäller kring intäktsredovisningen, det vill säga hur bolagen faktiskt ska göra (Rolf Rundfeldt, Balans nr 5 2003).

Med exempel såsom Prosolvia-målet, SECs granskning och andra mindre och större händelser inom intäktsredovisningen de senaste åren har vi valt att skriva om problematiken i intäktsredovisningen, hur den utvecklas och hur uppfattningen inom revisions- och redovisningsbranschen ser ut.

1.2 PROBLEMDISKUSSION

Intäktsredovisning har länge varit ett kontroversiellt ämne. Inkomst som föranleder intäkt är ett artificiellt koncept, något som är subjektivt och skapat av människan. Det ger upphov till oklarheter. Matchning var länge den redovisningsprincip som ansågs viktigast och mest relevant. Matchning tillsammans med realisationsprincipen och periodiseringsprincipen lade grunden till en syn på redovisningen som var starkt fokuserad på intäkt-kostnad, nutid i jämförelse med historiska data, där resultaträkningen sattes i främsta rummet. Objektiviteten med redovisningen ansågs vara dess styrka. Det insågs dock senare att objektiviteten i sig gjorde redovisningen mindre relevant, vilket föranledde en redovisning mer fokuserad på balansräkningen och företagets totala förmögenhet (Evans, 2003). I IASBs ramverk finns båda synsätten på redovisning kvar även om synsättet med balansräkningen i fokus är det dominerande. En fråga som författarna till artikeln (Nelson, 2007) ställer sig är om det är så lämpligt att dessa två synsätt existerar bredvid varandra.

Evans skrev 2003 "While revenue recognition represents the biggest item on the financial statement, it has the smallest amount of accounting rules governing it". Sedan dess har intäktsredovisningen utvecklats en hel del på internationell och nationell nivå med ett fokus som har växt med åren. I skrivande stund utvecklar IFRS en nyare version av IAS 18 med striktare regler kring informationen som ska finnas med intäktsredovisningen.

Vikten av intäktsredovisningen är redan behandlad, men denna vikt går att sammanfatta mer i att det skall vara "rätt" mått på intäkter som tas upp, det vill säga varken för mycket då detta övervärderar ett företag, eller för lite då detta sätter företaget i risk. Då det regelverk som finns är baserat mestadels på principer och riktlinjer så kommer det alltid att återfinnas tolkningsproblematik och olika syner på redovisningen mellan branscher och länder, en problematik som utvecklas med tiden och det samhälle vi lever i.

Hur ser då problematiken nuförtiden ut? Genom denna studien önskar vi dokumentera dels de problem som olika branscher noterar med redovisningen enligt de gällande principer och regler som finns samt att göra vissa jämförelser med de problem som tidigare varit gällande inom redovisningen.

1.3 SYFTE

Syftet med denna uppsats är att ta en närmare titt på intäktsredovisning inom svenska företag och hos aktiva revisorer för att få en djupare förståelse av den problematik som fortfarande finns kvar efter år av förändringar, då speciellt frågan om, när en intäkt ska tas upp. Genom att kartlägga detta och sammanfatta i ett par punkter hoppas vi på att kunna bidra till vetenskapen och en ökad förståelse för intäktsredovisningens utveckling. Vidare kommer syftet att vara att ta reda på hur intäktsredovisningen utvecklas under åren. Syftet mynnar av detta ut i följande frågeställning och underfrågor:

- **Vilka mätproblem inom intäktsredovisningen med att följa de olika regelverken upplever svenska företag och revisionsbranschen idag?**
- **Hur har intäktsredovisningen utvecklats de senaste åren?**
- **Vilka svårigheter existerar fortfarande nu som var aktuella för tio år sedan?**

1.4 AVGRÄNSNINGAR

Vi har valt att i denna uppsats fokusera vårt arbete på intäktsredovisningen i sin helhet, men har även valt att göra vissa avgränsningar för att kunna hålla oss till kärnan i det problem vi önskar diskutera.

Vi kommer att fokusera på främst företag i Sverige. Av denna anledning kommer vi inte att gå in på exempelvis FASB/US GAAP som är de motsvarande förordningarna till IFRS i främst USA.

Vi har valt att fokusera på varuproducerande företag och sålunda inte ta upp den intäktsredovisning för tjänster alternativt ränta, utdelning och royalties som är de andra två intäktsformerna som IAS 18 tar upp i sina definitioner. Anledningen till denna avgränsning är dels för att redovisningen inom tjänsteföretag redan har behandlats i olika skrifter och teoriböcker och för att vi med de tidsbegränsningar som har existerat har valt att undvika börsbolag och större tjänstebolag.

Vi har vidare valt att inte gå in närmare på de värderingsfrågor som kan ha inverkan på intäktsredovisningen, även om vissa referenser kan förekomma under empirin för att förklara problematik.

KAPITEL 2 METOD

DENNA DEL AV VÅR UPPSATS ÄMNAS BEHANDLA HUR VI HAR LAGT UPP METODIKEN FÖR VÅRT ARBETE. HUR DEN HAR ARBETATS MED, MOMENTEN SOM HAR INGÅTT SAMT RESONEMANG KRING DE OLIKA VAL SOM VI GJORT UNDER UPPSATSSENS GÅNG.

2.1 UPPSATSSENS UTFORMNING OCH INNEHÅLL

Vår ambition med denna uppsats är att se vilka svårigheter i intäktsredovisningen som finns, hur de har utvecklats och hur de skiljer sig mellan branscher vilket har gjort att vi har valt en främst kvalitativ metod i vårt arbete. Den största fördelen vi ser med en kvalitativ studie för detta är att den subjektiva synvinkeln som exempelvis en intervju av en person på ett företag kan ge, om de problem som företaget har uppfattat, kan användas för att förstå processen bättre (Patel & Davidson, 2003; Merriam 2009). En kvalitativ analys öppnar även möjligheten för oss författare att göra tolkningar utifrån den information vi får för en mer nyanserad analys och så småningom slutsats. I övrigt kommer vår studie att följa en induktiv metod och linje genom ett upplägg av frågeformulering, teoretisk bakgrund, empiriinsamling samt slutsats.

2.2 VAL AV TEORI

Med den grund som vi har införskaffat under de senaste fyra åren på Handelshögskolan i Göteborg har vi använt oss av dels den studielitteratur som delgivits oss ifrån vår handledare professor Thomas Polesie och dels de databaser som har funnits tillgängliga för vårt arbete genom Ekonomiska Biblioteket.

Exempel på sökord som har använts vid de olika databassökningarna är följande: Revenue Recogniton, problem med intäktsredovisning, försiktighetsprincipen, Prosolvia, IAS 18, redovisningsskandaler. Genom dessa källor har vi tagit fram diverse artiklar och kapitel ifrån läroböcker för att basera teorin kring och dessa kommer att existera i full källförteckning i appendixet. En metod av vår informationssökning ges stöd av Patel och Davidson (2003) där de ger stöd till hur en löpande informationssökning under arbetets gång kan vara till fördel för studien, speciellt när man använder sig av ett induktivt eller kvalitativt arbetssätt.

2.3 VAL AV STUDIEOBJEKT

Vi har i vår studie valt att inte rikta oss till ett speciellt företag utan istället i ett försök att fånga upp så många problem med intäktsredovisningen som möjligt riktat oss mot flera olika företag, både inom revision och i övriga branscher.

Vårt fokus efter hur våra avgränsningar är uppbyggda har legat på varuproducerande företag, men i fallet med revisionsfirmor så har vi valt att fokusera intervjufrågorna mot den sortens transaktioner.

2.4 VAL AV BOLAG OCH RESPONDENTER

Vårt val av intervjurespondenter har först baserats på tillgängliga och samarbetsvilliga revisorer inom de fyra stora revisionsfirmorna. Genom kontakt med studentansvarig på KPMG, PWC och Deloitte där vi presenterade vårt ämne och önskemål på respondent, blev vi tilldelade personer

som hade möjlighet att ställa upp på intervju. För intervjuer på företag valde vi ut branscher som av tidigare studier har benämnts som problematiska. Där representerar Lindex detaljhandeln som är en väldigt kontantintensiv bransch. Stena Miljö arbetar i sin tur med en vara/tjänst där definitionerna kan ställa till problem vid intäktsredovisningen.

Då frågeställningen till icke-revisorer inte är direkt avhängig av vilken post i företaget personen innehar så har vi inte fokuserat på någon speciell post inom företagen utan nöjt oss med att ställa frågeställningarna till lämplig person som har haft med redovisningen av inkomster att göra.

Vidare under uppsatsens gång har vi gjort försök att få tag på lämpliga respondenter på fler företag inom varuproduktion i Göteborgsregionen men på grund av säsongsbetoningen inom redovisning så har de rätta personerna varit otillgängliga för intervjuer.

2.5 DATAINSAMLING

2.5.1. INTERVJUER

Under de intervjuer som har använts under studiens gång så har vi använt oss av semistandardiserade intervjuer då vi anser det lättare att komma till kvalitativa slutsatser om tillfälle ges för uppföljningsfrågor. Dessa uppföljningsfrågor kommer agera främst för att förtydliga svaren ifrån respondenterna för att undvika missförstånd men även för att vidare styrka uttalanden ifrån andra respondenter.

Intervjuerna kommer att transkriberas i sammanfattad form, det vill säga inte ord för ord utan med sammanfattad text utifrån de svar som ges på våra frågor. Detta för att ge mer tid åt själva analysen då vår tid är begränsad under hela perioden.

Respondenterna kommer att mottaga intervjufrågorna på förhand för att bättre kunna förbereda sina svar vilket vi anser stärker trovärdigheten i intervjuerna. En sidoeffekt av att respondenterna får möjlighet att förbereda svaren på den strukturerade delen av intervjun är att det skapar en behagligare och mindre spänd stämning på intervjun, en stämning som kan leda till mer introperspektiva tolkningar ifrån respondenterna.

Intervjuerna utfördes på respondenternas arbetsplats eller nära intill dels för bekvämlighetens skull och dels för att respondenten skulle känna sig bekväm i intervjusituationen. Var någonstans intervjun hålls är en viktig aspekt man ska huvudet när en intervju ska hållas. Respondenten kan svara annorlunda om denne inte känner sig helt bekväm i situationen. Därför är en miljö där respondenten trivs att föredra (Jacobsen, 2002). Intervjuerna hölls begränsade till under en timma styck. I efterhand kompletterades vissa frågor med frågor via mail för att dels förstärka empirin men även för att ge ytterligare grund för den analys den baseras på. Dessa dokumenteras ej i närmare grad utan är med i empirin under varje intervjuavsnitt. Respondenterna gavs även möjligheten att se utkastform på de intervjuerna de har gett för att garantera att inga feltolkningar har gjorts.

2.6 MATERIALANALYS

Respondenterna har innan intervjun blivit frågade om de tillåter bandning av intervjun. Bandningen transkriberades sedan i semistrukturerad sammanfattning och användes som källa för ytterligare en sammanfattning i empiriavsnittet.

2.7 STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET OCH TROVÄRDIGHET

Enligt tidigare studier så lägger en kvalitativ studie såsom vår en större vikt vid validiteten än reliabiliteten av anledningen att reliabilitet blir missvisande när två olika respondenter har möjlighet att ge olika svar på samma fråga vilket kan undvikas vid kvantitativa studier (Patel & Davidson, 2003). Reliabiliteten har arbetats med under studiens gång, bland annat genom att använda sig av olika branscher och företag för de olika respondenterna. Vidare har vi inte sett några tecken på subjektivitet hos respondenterna då frågeställningarna är sådana att de inte direkt har med anställningen eller företaget att göra. Vi har inte sett några tecken på svaghet i validiteten för studien, mycket på grund av frågeställningen då den inte lämnar rum för anledningar att förvränga resultatet inom exempelvis intervjuerna. Genom att samtliga respondenter har delgivits möjligheten att läsa igenom sina intervjuavsnitt i empirin så har vi försökt förstärka validiteten ytterligare då detta garanterar riktigheten i våra sammanfattningar och tolkningar.

2.8. KÄLLKRITIK

IFRS Regelverket publicerades år 2005 och är det regelverk vi valt att fokusera på. För att öka relevansen i vår uppsats så har vi letat information i så sena publikationer som vi kommit åt. Det har också gett oss möjligheten att få insikt i den senaste diskussionen kring intäktsredovisning.

Vi hade helst sett att vi hade hållt fler intervjuer med personer inom icke-revisionsföretag för att få en vidare syn ifrån olika branscher på hur olika affärer skapar olika problem vid intäktsredovisningen. Detta har vi försökt överbrygga genom att intervjua en redovisningsspecialist som kommer i kontakt med många olika företag och inte är specialiserad mot någon bransch.

KAPITEL 3 REFERENS RAM

I DETTA KAPITEL KOMMER VI ATT TA UPP DE OLIKA TEORIerna KRING INTÄKTSREDOVISNING SOM KOMMER ATT AGERA REFERENS RAM FÖR OSS UNDER UPPSATSENS GÅNG. REFERENS RAMEN KOMMER ÄVEN ATT FUNGERA SOM EN GRUND FÖR VAD SOM SENARE KOMMER ATT BLI VÅR ANALYS OCH HAR DELVIS SAMMANSTÄLLTS I TAKT MED ATT EMPIRIN OCH ANALYSEN HAR BLIVIT KLAR.

3.1 IASB

Sedan år 1973 har International Accounting Standards Board, IASB (tidigare IASC) arbetat för gemensamma regler och en harmoniserande redovisning i världen men kanske främst för IASB, i Europa. På de internationella marknaderna blir det ett problem om rapporter är utformade olika, därför jobbar IASB för att länders redovisning ska gå att översätta till ett gemensamt regelverk. Ett stort steg för IASBs standarder var när EU år 2000 började integrera IASBs regelverk in i EUs direktiv och därmed in i medlemsländernas lagsystem vilket gav standarderna ökad legitimitet. Integreringen innebar bland annat gemensam redovisning för noterade koncerner i EU (Artsberg, 2005). Gemensamma regler ska enligt IASB ge förbättrade (eller mer rättvisa) konkurrensvillkor för företag som konkurrerar om det globala tillgängliga kapitalet (IAS-förordningen).

3.1.1 KVALITATIVA EGENSKAPER

Inom redovisningen finns ett antal egenskaper av kvalitativ art som behöver uppfyllas för att god redovisningssed ska kunna anses existera. Dessa egenskaper är främst nedtecknade inom IASBs "Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter", men återfinns bland annat i FASBs "conceptual framework" och är i olika former accepterade inom redovisningen i helhet (Smith, 2006).

RELEVANS

Relevans är en så kallad primär egenskap då det är det huvudsakliga kriteriet för att informationen ska vara användbar för beslut. Användbarheten bestäms dels genom en så kallad prognos- och en återföringsrelevans. Informationen ska helt enkelt vara relevant för prognosföring och för att kunna återföras i redovisningen. Minimikrav för detta är begriplighet och aktualitet för att redovisningen ska vara relevant. Om inte informationen är lättillgänglig och aktuell för beslut i nutid så kan således inte informationen anses relevant.

TILLFÖRLITLIGHET

Vikten av tillförlitlighet i redovisningen är även denna avgörande för att redovisningen ska anses vara riktig som finansiell information. Man talar om validitet och verifierbarhet av den finansiella informationen där validiteten främst handlar om att man "avbildar de aspekter av verkligheten som man avser att avbilda" (Smith, 2006). Verifierbarheten handlar om att informationen i redovisningen ska kunna verifieras som sann, exempelvis genom att underlag i form av kvitton eller dylikt ska finnas för att bestyrka samtliga poster inom redovisning.

JÄMFÖRBARHET

Den tredje större kvalitativa egenskapen är jämförbarhet och brukar oftast betecknas som två olika sorters jämförbarhet, dels mellan företag och dels över tid. Jämförbarheten över tid kan styrkas genom att använda sig av tidigare års redovisning som en benchmark för hur det har utvecklats över tid. Jämförbarhet mellan företag handlar om att olika värden ska kunna

beräknas på samma sätt mellan företag för att informationen ska vara relevant vid exempelvis val vid köp mellan två olika aktier.

INFORMATIONSEKONOMI

Denna egenskap är av stor vikt för redovisningen, även om den sällan nämns i samband med kvalitativa egenskaper. Egenskapen handlar om att kostnaden för att ta fram information ej får överstiga nyttan med att ta fram den, det vill säga att en balansgång måste finnas. Denna egenskap är väldigt svår att konkretisera och finns i olika former utöver den standardiserade som vi tog upp. Bland annat så ställs också frågan huruvida vinsten i att ta fram informationen kan tillfalla en intressegrupp medan kostnaden tillfaller en annan (Smith, 2006).

3.1.2 PRINCIPERNA

MATCHNINGSPRINCIPEN

Matchningsprincipen innebär i sin enkelhet att intäkter ska matchas mot de utgifter som förbrukats för att skapa dessa intäkter. Det går att beskriva det som att intäkterna som uppkommer vid en försäljning ska matchas emot kostnad för sålda varor (lagerminskningen) samt andra kostnader som uppkommer vid försäljning och är hänförlig till densamma. Problematiken med matchningsprincipen ligger dels i matchning över tid, när ska varor som anskaffats för produktion anses ha förbrukats och då kostnadsföras, dels matchning över produkter, vilka kostnader som ska associeras med en viss produkt. För matchning över tid gäller oftast att råvaror som införskaffas eller kundkontakter som upprätthålles löpande kostnadsföras direkt på grund av den osäkerhet som föreligger om när den framtida nyttan uppkommer. Matchning över produkter kopplas ofta samman med lagret som tillgångsförs till dess att intäkten uppkommit och först då kostnadsföras lagerförändringen (Smith, 2006).

REALISATIONSPRINCIPEN

Smith (2006) beskriver själva förloppet med realisationsprincipen som ett "cash to cash" förlopp där startpunkten är att likvida medel går ut ur företaget för någon typ av anskaffning och där förloppet sluts när kundfordringen är betald och likvida medel åter går in i företaget. Under hela förloppet ställs frågan "när ska vi redovisa ökningen av nettotillgångarna?". Varje del i ett förlopp kan anses ge bidrag i sig; tillverkning, försäljning etc. Det som eftersöks är "den kritiska händelsen". De kvalitativa egenskaperna validitet och verifierbarhet är centrala delar i realisationsprincipen. Validitet säger i detta fall att resultatet ska avspegla värdeskapandet i företaget. Verifierbarheten innebär att det behövs en fastställande tidpunkt där det kan bevisas att värde tillfallit företaget. Detta leder fram till att den vanligaste "kritiska händelsen" enligt realisationsprincipen är själva försäljningstillfället (Smith, 2006).

FÖRSIKTIGHETSPRINCIPEN

Försiktighetsprincipen tar vara på uttrycket "going concern" och ska fungera som en form av försäkring mot att företag inte riskerar övervärderas och framstår i "för bra" dager. Tillgångar ska värderas till det lägsta tänkbara värdet mellan olika alternativ och skulder ska värderas till det högsta tänkbara värdet mellan alternativ. Principen innebär att förväntade vinster inte redovisas förrän de är definitiva medans förluster redovisas med en gång. Att en förlust redovisas med en gång trots att en eventuell försäljning inte ägt rum är ett steg ifrån realisationsprincipen. Enligt Smith (2006) kan det tolkas som att subjektiva bedömningar absolut kan göras inom redovisningen så länge de är pessimistiska och inte optimistiska

bedömningar. Något som också kan påverkas av försiktighetsprincipen är egenskapen jämförbarhet. När företag tillåts göra olika bedömningar, även om det är inom rimliga gränser så ställer det krav på läsaren att denne behöver veta hur varje företag resonerat. Jämförbarheten blir mer komplex och därför lättare att misstolkas.

Försiktighetsprincipen har i de senast två åren satts i rampljuset i samband med värderingar av aktier och optioner i HQ Bank ABs portföljer vilket tillsammans med ett antal andra faktorer fick börsjätten på fall (Neurath, 2011).

PERIODISERINGSPRINCIPEN

Periodiseringsprincipens koncept är att transaktioner och händelser ska bokföras till den period de händer och inte till den period när själva kassaflödet sker. Exempel på detta kan vara att enligt principen bör lönekostnader bokföras den period de intjänas snarare än månaden de utbetalas. På så sätt slipper redovisningen bli lidande av dröjsmål som kan uppkomma i väntan på in-/utflöden (accountingtools.com).

3.1.3 REVENUE RECOGNITION

Intäktsredovisning har länge varit ett kontroversiellt ämne. Inkomst som föranleder intäkt är ett artificiellt koncept, något som är subjektivt och skapat av människan, vilket ger upphov till oklarheter. Under större delen av 1930-talet, fram till 1990-talet så var matchning mellan intäkter och kostnader i fokus. Ur detta växte ett intäkt-kostnads fokuserat synsätt fram. Det fanns under denna tiden ett stort behov av objektivitet och struktur kring hur intäkter skulle redovisas. Matchning innebar att en specifik period valdes ut och sedan fördes intäkter som intjänats under perioden ihop med kostnader som uppkommit för att skapa dessa intäkter (Evans, 2003).

Paton och Littleton som var starka förespråkare för matchning såg principen som den bästa principen tack vare objektiviteten i att använda historiska faktiska kostnader. Intäkter och kostnader blev tydligt kopplade till event som beviserligen hänt. Själva målet och syftet med synsättet var att de finansiella rapporterna skulle visa hur företaget presterar just nu och i förhållande till historiska data. Vinsten som fås fram genom att mäta överskottet från intäktsgivande aktiviteter mot företagets kostnader ansågs vara den centrala indikatorn på ett företags prestationsförmåga (Paton och Littleton, 1955). De redovisningsprinciper som hamnade i fokus förutom matchning var realisationsprincipen och periodiseringsprincipen, vilka alla tre är relaterade till när intäkten tas upp (Nelson, 2007).

Svårigheter som uppdagades tidigt var att många kostnader är vanliga kostnader som uppkommer löpande och är svåra att matcha mot en specifik intäkt. Ett annat problem med matchning var fokuset på objektivitet som förde bort ljus från relevansen av redovisningen, vilket gjorde att resultaträkningen sågs som det enda av värde. Balansräkningen var något utanför som inte gick att matcha med intäkter. Ur detta reser sig ett så kallat Tillgång-Skuld synsätt där intäkten bestäms istället som förändring i nettotillgångar hos ett företag över tid. Balansräkningen blir viktigare med denna synen eftersom beräkningen av intäkter baseras på balansräkning snarare än resultaträkningen (Evans, 2003).

Istället för fokus på prestation i förhållande till historiska data belyser tillgång-skuld synsättet företagets position och genom det företagets förmögenhet tack vare det ökade fokuset på balansräkningen (Johnsson, 2004). Matchning och realisationsprincipen blir viktiga här också (Evans, 2003). Med tillgång-skuld synsättet blir också verkligt värde-värdering en fråga som ställer högre krav på grund av en mer subjektiv värdering av vissa värden (Walton, 2004). Evans förklarar att denna synen gjorde att tillgångar och skulder blev oberoende samtidigt som

intäkter och kostnader blev beroende. Tillgång-skuld synsättet gjorde att intäkter och kostnader blev något skapat som inte har någon verklig motpart medans tillgångar och skulder står för det primära, det verkliga. Den senare synen har IASB tagit till sig i sitt ramverk samtidigt som båda synen finns kvar i praxis. En fråga som författarna till artikeln (Nelson, 2007) ställer sig är om det är så lämpligt att dessa två synsätt existerar bredvid varandra.

3.2 IAS 18 OCH SVENSKA REGLER

I IASBs föreställningsram framgår det att IAS regelverket där IAS 18 intäkter ingår ska vägleda alla användare av redovisning, dvs, IASBs styrelse, revisorer, normgivare, utformare av finansiella rapporter och de dagliga användarna av finansiella rapporter så som investerare.

En intäkt definieras enligt IASBs föreställningsram enligt följande:

”En intäkt är en ökning av det ekonomiska värdet under en redovisningsperiod till följd av inbetalningar eller ökning av tillgångars värde eller minskning av skuldens värde med en ökning av eget kapital som följd, förutom sådana ökning som kommer av tillskott från ägarerna.”

Intäkter uppkommer inom företagets ordinarie verksamhet och kan vara försäljningsintäkter, ersättningar, ränteintäkter, utdelningar, royaltyintäkter och hyresintäkter. Vi har i vår uppsats valt att fokusera på intäkter förknippade med försäljningsintäkter och ersättningar. I föreställningsramen ingår även begreppet vinst inom definitionen för intäkt vilket inte är fallet med IAS 18 definitionen. Eftersom vinst innebär en ökning av ekonomiska fördelar anser IASB att begreppet inte bör uteslutas från intäktsdefinitionen även om en vinst kan uppkomma utanför den ordinarie verksamheten.

Definitionen av en intäkt enligt IAS 18:

”Intäkt är det bruttoinflöde av ekonomiska fördelar som uppstår i ett företags ordinarie verksamhet under en period, och som ökar företagets eget kapital, med undantag för ökning som beror på tillskott från aktieägare.”(IAS 18, punkt 7)

Syftet med standarden IAS 18 är att gå lite djupare än definitionen i IASB och förklara hur vissa typer av transaktioner och händelser ska behandlas i redovisningen. Vad som dock är den kanske svåraste och den viktigaste frågan när det gäller redovisning av intäkter är när intäkt ska redovisas. I syftet i IAS 18 specificeras det också att det handlar om när intäkten ska redovisas i själva resultatrapporten. Enligt standarden ska en intäkt redovisas i rapporten över totalresultat när det är *sannolikt* att de framtida ekonomiska fördelarna kommer att tillfalla företaget och dessa fördelar kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Standarden ska visa på vilka kriterier som ska uppfyllas och ger också vägledning om hur kriterierna ska tolkas.

Standarden omfattar redovisning av intäkter vid tre typer av transaktioner:

- Försäljning av varor. Detta gäller varor som tillverkats av företaget samt handelsvaror som köpts in för vidareförsäljning.
- Utförande av tjänsteuppdrag. När ett företag utför ett uppdrag eller säljer en tjänst enligt avtal som kan sträcka sig över en eller flera perioder. När det gäller entreprenadavtal så behandlas det i en annan standard, IAS 11.
- Annans utnyttjande av ett företags tillgångar som ger upphov till ränta, royalty eller utdelning.

Värdering av intäkter ska ske till verkligt värde. Vidare så ska det tas hänsyn till eventuella rabatter vid värderingen. Standarden tydliggör också att byte av liknande varor eller tjänster inte är intäktsgenererande.

Vid försäljning av varor som vi kommer fokusera på ska ett antal villkor vara uppfyllda för att en intäkt ska få redovisas (IAS18, punkt 14). Det är följande fem villkor:

- Företaget har till köparen *överfört de betydande risker och förmåner* som är förknippade med varornas ägande.
- Företaget *behåller inte något sådant engagemang* i den löpande förvaltningen som vanligtvis förknippas med ägande och företaget utövar inte heller någon reell kontroll över de sålda varorna.
- Inkomsten kan beräknas på ett *tillförlitligt sätt*.
- Det är *sannolikt* att de *ekonomiska fördelar* som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget.
- De *utgifter* som uppkommit eller som förväntas uppkomma till följd av transaktionen kan beräknas på ett *tillförlitligt sätt*.

Överförandet av betydande risker och förmåner har oftast att göra med äganderätten enligt juridiska avtal. Om företaget inte har överfört betydande risker och förmåner eller behåller något betydande engagemang så ska inte intäkten redovisas (IAS 18, punkt 16). Det finns dock ett antal undantag från regeln: (IAS 18, punkt 20)

- när företaget behåller en förpliktelse avseende varans funktion vilket inte omfattas av normala garantivillkor,
- när intäkten från en försäljning är beroende av köparens intäkt som denne erhåller från sin försäljning av varorna,
- när varorna levereras för att installeras och installationen utgör en betydande del av avtalet, vilken inte har slutförts av företaget, och
- när köparen har rätt att häva köpet av skäl som är angivna i försäljningsavtalet och företaget har svårt att bedöma sannolikheten för att det ska ske.

Standarden nämner också exemplet med garanti köp där köparen kan lämna tillbaka varan om denne inte är nöjd. En intäkt får tas upp om det säljande företaget på ett tillförlitligt sätt kan beräkna returerna baserat på tidigare erfarenhet eller marknadsinformation. Dessa returerna ska företaget göra en avsättning för i redovisningen av framtida kostnader. På samma sätt fungerar också öppet köp.

3.2.1 SVENSKA REGLER

De svenska reglerna när det kommer till intäktsredovisning skiljer sig inte särdeles ifrån de internationella i IAS 18. Noterade företag följer på koncernnivå helt och hållet IAS 18 och moderföretaget detsamma med undantaget att ett svenskt moderföretag kan avvika ifrån IAS 18s bestämmelser när sambandet mellan redovisning och beskattning i Sverige kräver detta. Exempelvis så kan en juridisk person enligt RFR2 resultatredovisa när ett uppdrag blir fullgjort istället för successiv vinstavräkning och fram till dess redovisas som pågående arbete enligt ÅRL 4 kapitlet (Marton et al, 2010).

Bokföringsnämnden (BFN) har framtagit ett allmänt råd för intäktsredovisningen som används av icke-noterade organisationer. BFNR 2003:3 liknar mycket IAS 18 även detta då det härstammar ur RR11, även om det exkluderar vissa av punkterna i RR11. Ett framträdande exempel på skillnaderna mellan BFNs allmänna råd och IAS 18 är att mindre företag enligt BFN inte kan förväntas ha effektiva interna system för rapportering och budgetering. Sålunda finns

en alternativregel för redovisning av tjänsteuppdrag till fast pris där de mindre företagen får vinstavräkna vid arbetets slutföring. Detta leder även till en rättvisande bild mot den svenska skattelagstiftningen (Marton et al, 2010).

3.3 SKILLNAD MELLAN DRIFT OCH FINANS

All information som samlas in i ett företag är den syn och den kunskap som medarbetarna har och skapar. Den interna rapporteringen bygger på detta, fördelningen av aktiviteter och uppbyggandet av processer inom en verksamhet. De ekonomiska rapporterna ska återge just detta. Den interna verkligheten i företaget. Frågan som ställs är: Vad har hänt? Här är det viktigt att fånga upp in- och utflöden i verksamheten, när fysiska flöden faktiskt övergår till finansiella flöden. Rapporterna ska som sagt återge vad som har hänt med just de flödena under en given tidsperiod. De externa rapporter som är till för allmänheten, Resultaträkning och Balansräkning, ger en grov bild av den interna verkligheten i ett företag. Endast en del visas externt baserat på nuvarande regelverk och krav från normgivande organisationer. Utan en tydlighet ges utrymme för tolkningar vilket kan vara fallet med den externa redovisningen där ägare, investerare, långivare, konkurrenter, stat och media tolkar de siffror som framställs (Polesie, 1995).

Den interna driften och den finansiella omvärlden är två olika delar som påverkar ett företag. De kan vara helt skilda från varandra men också samspeja. Det är vad de flesta företag helst vill uppnå; ett väl fungerande samspel mellan drift och finans. Något som är viktigt att tänka på är den relativt stora skillnad som kan finnas mellan begreppen. Drift är den interna verksamheten i ett företag, aktiviteter som utförs, grunden för värdeskapade inom företaget. Finansen tar avstånd från aktiviteterna och är inte helt förankrad i konkreta händelser inom företaget. Värde är enligt den finansiella aspekten rena pengar. Det skapar en endimensionell syn på företaget. Fördelen med en endimensionell syn är att jämförbarhet mellan företag ökar och underlättar transaktioner på en marknad. Polesie (1995) varnar dock för att problem uppstår om förenklingen sker på bekostnad av driften. Att stirra sig blind på finansiering kan leda till att endast finansiella flöden hamnar i fokus och driften glöms bort. Något som bör beaktas är att driften är den definitiva grunden till företagets verksamhet, finansen är endast en konstruktion (Polesie, 1995).

3.3.1 REDOVISNINGEN BLIR ALLT MER KOMPLEX

" Det verkar som om lagstiftaren är mer angelägen om att möjliggöra det senaste modet på finansmarknaden än att verka för att det ska vara praktiskt möjligt att på ett någorlunda objektivt sätt göra en vettig resultat- och balansräkning, skriver Hans Edenhammar" – (Edenhammar, 2004)

Artikeln ifrågasätter om det är rimligt att redovisningen kan förväntas klara av att återge en allt mer komplex finansiell verklighet. Den kvalitativa egenskapen relevans får mer utrymme på bekostnad av realisationsprincipen. Normgivarna tenderar att driva regelverket mot fler verkligt värde-värderingar och marknadsvärden. Tanken är att läsarna av ekonomiska rapporter ska få en bättre bild av företagets finansiella verksamhet och välstånd. Det ger en mer svårbegriplig ekonomisk rapportering och ställer stora krav på framställarna av rapporterna att det finns detaljerad information om de antaganden och beräkningar som gjorts. Det finns en stor risk att fokus flyttas från de faktiska flödena inom företaget, det som genererar löpande intäkter. För resultaträkningen kan det enligt Edenhammar (2004) innebära "resultatförändringar som inte säger något om bolagets intjäningsförmåga". Med marknadsvärden och subjektiva bedömningar kan också som vi tidigare sett i historien skapa incitament att manipulera siffror vilket när de

uppdagas ger upphov till stora skandaler såsom Enron- och Prosolvia-skandalerna. Förutom svårigheter som läsare av ekonomiska rapporter ställs inför så påpekar Edenhedhammar också att revisorer ställs inför komplexa problem när de ska granska företagets verksamhet. Edenhedhammar uppmärksammar den ökade populariteten av kassaflödesanalyser i sin slutsats, som något som tyder på en önskan från en del håll att kunna utläsa vad som verkligen kommer in och ut ur företaget, i rena pengar (Edenhedhammar, 2004).

3.4 RISK AND FRAUD

Risk and fraud är ett begrepp som revisorskåren använder sig av vid kartläggning och granskning av ett företags möjliga oegentligheter och risker. Det är en stor del av revisorns arbete ute på företag och alla stora revisionsbolag har sina egna modeller för att handskas med eventuella problem eller jobba förebyggande (www.ey.com/se). Termen fraud är ett samlingsnamn för oegentligheter inom ett företag eller intressenter emellan. Det innefattar bland annat; korruption, pengatvätt, mutor, stöld osv. *"Fraud essentially involves using deception to dishonestly make a personal gain for oneself and/or create a loss for another."* Tre typer av fraud som har dykt upp under de senaste decennierna är; Stöld eller felaktig användande av företagets tillgångar, förfalskning och manipulering av företagets finansiella rapporter, ren korruption med bland annat mutor. Fraud är något som drabbar alla storlekar av bolag (Doody, 2009).

I Sverige finns Prosolvia-skandalen som exempel. IT-företaget Prosolvia ansågs ha bokfört intäkter felaktigt året innan de gick i konkurs 1998. Prosolvia hade tagit upp intäkt direkt vid fakturering utan att det i många fall funnits varken säkerheter eller avtal. Det fanns också exempel med flera typer av transaktioner där intäkt redovisats trots att Prosolvia inte uppyllt sina skyldigheter enligt avtal eller leveransvillkor. Intäkterna blev därför mycket större i redovisningen än vad fallet egentligen var vilket gav felaktiga resultat. Prosolvia hade genom att inte ta hänsyn till rådande redovisningsprinciper felaktigt tagit upp närmare 125 miljoner kronor (Synnerström, Andersson, 2004).

Fraud är som sagt inte kopplat endast till storbolag och rör enorma summor. I ett exempel från Australien hade en anställd på ett familjeföretag använt företagskortet för att köpa bensin till sin egen bil. Ägarna fattade misstanke och började gräva djupare vilket gjorde att man hittade checkar utställda till den anställde på tiotals tusen kronor. Med hjälp av revisionsbolaget BDO hittades fler checkar och oegentligheter. I detta fall hade företagets komplexa redovisningssystem gjort det möjligt för den anställde att ställa ut checkar till sig själv som borgenär samtidigt som han var den som signerade checken. Närmare \$2 miljoner hade den anställde svindlat bort (Doody, 2009).

Trots de skandaler som blivit offentliggjorda under 2000-talet men även tidigare, så fortsätter risken för fraud vara stor inom dagens företag och något som kostar företagen själva men även andra intressenter stora summor. Olika rapporter kommer med olika siffror. En rapport från PWC 2007 som artikeln tar upp säger att 43% av de internationella storföretagen har varit utsatta för fraud under en tvåårs-period. I en liknande rapport från Economist Intelligence Unit 2008, är siffran uppe i 85%. En specifik kostnad för detta är svår att bedöma men år 2007 granskade Association of Chief Police Officers hur mycket fraud kostar. De kom fram till att fraud orsakade förluster upp till £20 miljarder bara i Storbritannien under ett år (Doody, 2009).

3.5 BUSINESS INTELLIGENCE

Hur redovisningen sköts idag skiljer sig en hel del ifrån hur den sköttes för två hundra år sedan, till stor del på grund av dagens datorer. I och med att våra maskiner har kunnat utföra desto mer komplexa beräkningar och funktioner så har det även öppnats möjligheter för att använda detta i redovisningen.

Från enkla redovisningsprogram med kredit och debit-funktioner till så kallade cloud-program som samlar flera olika verktyg och funktioner i ett och samma program för sammanställande av extensiva rapporter så finns det en hel del nya verktyg för redovisaren. Tillgången till en ny bredd av information talas ofta om som "Business intelligence" som är förmågan för en organisation att samla och organisera data och information för företaget, vilket kan erbjuda stabilitet och en stark konkurrensfördel (Rud, 2009).

Genom Business Intelligence så ämnas det att skapa bättre beslutsgrund för företagen, något som kan översättas i redovisningen till en högre tillförlitlighet till kvaliteten i redovisningen. I och med att informationsteknologin utvecklas vidare blir det viktigare att ledningen har tillgång till och kan förstå hur man hanterar verktygen (Augusto Casas, 2008).

Vikten utav ett korrekt användande av sina verktyg inom informationsteknologi och Business Intelligence visas utav hur IT-revision har blivit vanligare i dagens samhälle. IT-revisionen utförs för att kvalitetssäkra hur IT-systemen producerar sin information och görs ofta förebyggande innan en vanlig revision utförs (www.ey.com/se).

3.6 TIDIGARE FORSKNING

Det finns omfattande tidigare forskning på ämnet intäktsredovisning där man bara genom att använda sig utav GUNDA, Göteborgs Universitetsbiblioteks Databas, kan få fram 14 studentuppsatser, två böcker och tidskriftsartiklar genom att söka på "intäktsredovisning". "Revenue recognition" ger närmare 150 000 böcker, över 120 000 artiklar, 9000 avhandlingar och så vidare.

Vi har i denna uppsats valt ut en bok av Wüjstemann (2005) för revenue reconition-konceptet samt Neurath (2011) och Synnerström (2004) för att gå in på de två skandalerna HQ Bank respektive Prosolvia. Detta är dock enbart valda för att visa upp de delar som är av relevans för vårt ämne just här och därför något begränsade.

KAPITEL 4 EMPIRI

I DETTA KAPITEL KOMMER VI ATT REDOGÖRA FÖR DE SAMMANFATTADE INTERVJUerna SOM VI HAR HAFT MED OLIKA RESPONDENTER I OLIKA FÖRETAG OCH ROLLER. INTERVJUerna ÄR SEMISTRUKTURERADE EFTER ETT FRÅGEFORMULÄR SOM ÅTERFINNS I BILAGORNA. NÄR MAILFRÅGOR HAR SKICKATS TILL RESPONDENTER I EFTERHAND DELGIVS DESSA I EN UNDERRUBRIK TILL VARJE INTERVJU.

4.1 INTERVJU REVISOR PWC 12-12-06

Respondenten (som hädanefter kommer att refereras till som "revisorn") framtofs tillsammans med PWCs uppsatsansvarige som en lämplig kandidat för intervjun och kontakten togs med respondenten direkt därefter. Efter att revisorn delgivits frågorna som återfinns i appendixet så utfördes intervjun på plats på PWCs kontor i centrala Göteborg.

Revisorn är en partner på PWC som har arbetat 26 år som auktoriserad revisor och ytterligare 5 år som assistent. Under sin tid på PWC så har revisorn arbetat med olika sorters företag, både på koncernnivå och småföretagsnivå samt internationellt och nationellt. Revisorn jobbar sålunda med både de svenska reglerna såsom BFNAR och de internationella IFRS-reglerna.

Något som revisorn gör klart redan från början är att det alltid är en viktig fråga med intäkter för revisorer och för företag. Det kan alltid förekomma knöligheter. Inte nödvändigtvis vad gäller tolkning av lagtext utan snarare utmaningen i att förstå affären eller verksamheten du som revisor ska granska, alltså praktisk tillämpning av regler. När det gäller exempelvis företag som säljer varor så gäller det att titta bakom de transaktionerna och fundera på om det finns något mer, kanske ytterligare tjänster förknippade med varan, bland annat i avtalen mellan företag.

Revisorn nämner att företagen ofta är väl förberedda och genomtänkta vad gäller intäktsredovisningen. Dem vet vad de vill uppnå. För en revisor kan det bli många olika situationer som uppstår beroende på typ av bolag och storlek.

Om någon ny regeländring är på väg eller att IFRS är på väg att uppdatera standarder så som fallet varit med IAS 18 tar revisorn tidigt kontakt med företaget och informerar om vad som kan komma att hända på en löpande basis. Det förs sedan en dialog och även utbildningar i ämnet så att företagen blir väl insatta. Revisorn får både en granskande och en rådgivande roll mot företaget genom detta.

På frågan om det uppstår motsättningar mellan redovisningsprinciper så svarar revisorn "nej". Det är snarare de praktiska valen som kan skapa svårigheter. Revisorn nämner exemplet med en kund som denne har där företaget skeppar varor världen över. Det är svårt att skapa ett väl fungerande system för att uppnå bra matchning mellan kostnader och intäkter, bland annat med tanke på valutakurser mellan olika länder och perioder. Tolkningsfrågor uppstår såklart. Det kan vara "*knivigt med cut off*", periodisering, men som revisorn nämnt tidigare är det snarare ett praktiskt problem än princip-problem.

I arbetet med IAS 18 upplever revisorn inga konstigheter med grundprinciperna. Det som kan vara krångligt är det utkast till en ny standard som siktar lite bredare och mer komplext än för grunderna i affärsverksamheten hos företag. Generellt är utformningen av de finansiella rapporterna till för läsaren enligt revisorn. Revisorn anser att det kan bli onödigt komplicerat

ibland med strävan att försöka täcka allting. Det blir väldigt många situationer och upplysningar som ska beskrivas vilket kan försvåra tolkningen av de finansiella rapporterna. *"Ju mer information desto bättre, men det finns en risk att det drunknar i mängden"*.

Revisorn anser inte att intäktsredovisningen historiskt förändrats något nämnvärt om man ser till grunden. Det som kommit till är mer segment redovisning och kravet på mer upplysningar i rapporteringen. Vad gäller revision av intäkter så har revisorns arbete utvecklats en hel del, kanske fram för allt pga de skandaler som uppdragats. För en revisor är det tydligt definierat att intäkter är viktigt! Ett riskområde. Som revisor bör du ha "fraud perspektivet" när det gäller intäkter, att vara vaksam på att noterade bolag kan vilja höja intäkterna för att stiga i värde på börsen samtidigt som icke-noterade familjeföretag kanske inte vill visa alla sina intäkter för att undgå beskattning. Revisorn nämner två saker; väsentlighet och risk, som nyckelord. Det är främst dessa två saker man tittar på från revisorns håll och därför är det viktigt med fullständighet vid granskning av intäktsredovisningen hos företag. Det gäller att upprätthålla en god kommunikation med sina kunder för att förstå hur de tänker och vad de vill. Som revisor granskar du företagets egna internkontroller, samt testar systemen. Det sker också analys av detaljer och stickprov i varierande mängd. Ett periodiseringstest är också viktigt eftersom det kan finnas felaktiga periodiseringar eller delade meningar om vad som tillhör vilken period. I sådana fall är också dialogen viktig

Revisorn upplever att det blivit ett förstärkt fokus på intäktsredovisningen just på grund av nämnda skandaler. Det har blivit en större riskmedvetenhet i branschen. Det ökade fokuset har inte ett så stort samband med IFRS regelverket av dessa anledningar utan ses som mer en reaktion till skandalerna.

Subjektiviteten ställer sällan till problem enligt revisorn. Bedömningar görs men att det skulle påverka jämförbarheten negativt håller inte revisorn med om.

Fördelen med utvecklingen av IFRS regelverket är den entydighet som eftersträvas men som revisorn tidigare nämnt så är det tveksamt om så mycket detaljer är hälsosamt. Revisorn nämner återigen att skandalerna kan trycka på en önskan om ökad detaljrikedom.

Att något behöver göras om i företagens intäktsredovisning är snarare regel än undantag. Då är det ofta periodiseringar det handlar om, kanske inte direkt just intäkter som är ett problem i det fallet. *"Återigen, intäkter är inget stort problem"*. När revisorn funderar vidare nämner denne kontanttunga bolag, men det blir som tidigare nämnts ingen principfråga utan snarare en hanteringsfråga.

4.2 INTERVJU MED REVISOR DELOITTE 12-12-06

Respondenten (som hädanefter kommer att refereras till som "revisorn") togs kontakt med via våra personliga kontaktnätverk inom Deloitte. Efter att revisorn delgivit frågorna som återfinns i appendixet så utfördes intervjun på plats på Deloitte's kontor i centrala Göteborg.

Revisorn vi har intervjuat på Deloitte i Göteborg har jobbat sju år i branschen och är auktoriserad revisor sedan år 2011. Portföljen som revisorn har arbetat med är en stor mix av bolag där det främst nu är tillverkande bolag som är bäst representerade. Revisorn har inte specialiserat sig inom något specifikt område utan arbetar både med svenska och internationella regleringar.

Något som revisorn börjar med att konstatera är: *"Intäkter är ju ändå den mest väsentliga processen, både affärsmässigt och verksamhetsmässigt"*.

Stor problematik ligger i bedömningen som görs i tjänsteföretag. Frågor som måste ställas kan vara; Hur lång tid tar uppdraget? Används fastpris? Om företaget använt fastpris på ett visst uppdrag och uppdraget tar längre tid än beräknat, hur påverkas då redovisningen med periodisering, upplupna kostnader och andra antaganden som måste göras. Revisorn förklarar här att just sådana situationer kan vara svåra.

För just detaljhandeln nämner revisorn "öppet köp" som en problematik inom intäktsredovisningen. Revisorn säger dock att sådant brukar "lösas" med historiska data. Att använda sig av statistik vid beräkning av förväntade returer eller reklamationer har mer eller mindre blivit praxis. Revisorn förklarar också att just praxis är det som styr väldigt mycket hur man ser på intäktsredovisningen och hur man analyserar den.

Ur sin egen erfarenhet av tillverkande företag nämner revisorn hur viktigt det är att ha koll på leverantörsvillkor eftersom det ofta är avtalet som bestämmer när risker och förmåner lämnat företaget i samband med en varutransaktion. Har risken lämnat företaget får intäkten tas upp, förutsatt att övriga villkor såsom att intäkten går att beräkna tillförlitligt etcetera är uppfyllda. Något som revisorn gör är att analysera transaktioner med ett "avklippstest" som är ett periodiseringstest. Det gäller att jämföra verkligheten med avtal. När klipps det av? Viktigt och störst fokus ligger där eftersom flest problem kan uppstå där. Många affärssystem tar upp intäkten när varan lämnar bolaget, men risken kanske inte lämnat företaget helt och därför bör inte intäkten tas upp. Det kan hända att det inte alltid blir rätt och något som bolag ibland kan vara dåliga på att justera manuellt enligt revisorn. Frakt med båt är ett bra exempel på när varan lämnar bolaget i period ett men på grund av lång frakt tid, kanske en månad, så har ju egentligen risken inte lämnat bolaget förrän köparen får varan levererad till sig. Ett annat vanligt periodiseringsfel som kan förekomma är leveranser mellan sista december och första januari. Trots att bolagen vet om det och försöker justera kan just denna typen av periodisering missas. Revisorn nämner dock att det inte skapar några problem utan det löses enkelt eftersom företagen är medvetna om hur det ska vara själva.

Vid revision av bolag gäller det att "*vara vaksam när det händer något nytt*". Vid byte av system, ny kund, nytt leveranssätt etc. så finns det extra stor risk att de problem som revisorn nämnde ovan kan dyka upp. För en revisor är det viktigt att sätta sig in i hela verksamheten. För att kunna göra så bra granskningar som möjligt och även kunna ge rådgivning vid den typen av situationer krävs det att revisorn har ett bra hum om flöden, processer, system m.m. Allt från att ordern kommer in till att bolaget får betalt. När revisorn arbetar så utgår man ifrån revisionsmål och ställer sig frågor för att utröna att omsättningen redovisas till rätt belopp (riktighet), att omsättningen är fullständig (fullständighet), att omsättningen är rätt periodiserad (avklipp), att intäkten verkligen har inträffat (inträffande) och att intäkten är rätt klassificerad.

Ett annat fokus som en revisor får ha är "*fraud*". Det är en svår bit. Här får revisorn sätta sig in i och se kritiskt på organisationen. Var kan ledningen vilja manipulera? Ju fler bedömningar som bolaget gör internt desto större risk. Som revisor behöver du ställa de kritiska frågorna.

Revisorn säger att hela anledningen till IFRS är det som man lärde sig i skolan att "*det ska ge en mer rättvisande bild och det tycker jag faktiskt att det gör*".

När vi pratar om intäktsredovisning generellt så säger revisorn att "*intäktsredovisning egentligen är ganska enkelt*". Det är sällan tolkningar av regler måste göras som kan skapa tvivelaktigheter. Revisorn nämner att det verkligen är få tolkningar, kanske bara vid vissa bedömningar av enskilda fall. Det är "*fortfarande samma rätt så enkla grunder*". Revisorn hade redan innan intervjun tänkt till på om det fanns några principer som gick emot varandra men det enda som revisorn kunde komma att tänka på var de eventuella konflikter som kan uppstå mellan realisations- och försiktighetsprincipen i när man faktiskt befinner sig i en situation där man kan

ta upp en intäkt gentemot när det kan vara viktigare med att bejaka försiktighet i redovisningen. Revisorn ser exempelvis garantiåtaganden mer som en framtida kostnad än som hinder för intäkten.

På frågan om revisorn arbetar mycket med IAS 18 så blir svaret ett klart "ja", men detta just för att IAS 18 är väldigt likt de svenska reglerna. När det gäller den nya IAS 18 säger revisorn att tanken verkar vara att det ska gå att identifiera fler delar i en försäljning. Det kommer ställas högre krav på revisorn vid granskning av företag men i de flesta bolag så kommer det nog inte hända så mycket eftersom det nya med IAS 18 fokuserar på fler komplexa situationer.

De flesta bolag har ett intresse av att hänga med i de förändringar som sker inom redovisningen. Informationsmötena som revisionsbyråerna håller brukar vara välbesökta. Företagare är mycket medvetna om att intäkter slår hårt i redovisningen.

När vi frågar om skillnaden på definitionen av intäkt i IFRS Föreställningsram kontra IAS 18 så säger revisorn att det inte är något man praktiskt går in på. Revisorn går helt enkelt sällan in i Föreställningsramen. Skulle det behövas så använder revisorn "Basis for Conclusion" som är förarbetet till Föreställningsramen.

Att granskningen har förändrats sedan revisorn började sin karriär är något som revisorn konstaterar men att det skulle bero på IFRS tror revisorn inte, snarare att en förfining av den egna revisionsprocessen har skett.

4.3 INTERVJU MED REVISOR KPMG 12-12-19

Respondenten (som hädanefter kommer att refereras till som "revisorn") framtogs tillsammans med KPMGs uppsatsansvarige som en lämplig kandidat för intervjun och kontakten togs med respondenten direkt därefter. Efter att revisorn delgivits frågorna så utfördes intervjun på plats på KPMGs kontor i centrala Göteborg.

Revisorn har jobbat på KPMG sedan 1998 och har varit godkänd revisor sedan 2005. Under sin tid på byrån så har revisorn jobbat med dels banker och försäkringsbolag men mestadels med olika producerande företag av olika storlekar med fokus på större. Revisorn har sålunda arbetat med både IFRS och de svenska regulationerna.

Revisorn säger att inom revision är intäkten nästan alltid den största posten. Revision av intäkter ingår i samtliga uppdrag. Det faller in på många olika områden och man kan granska flera olika områden som är kopplade till intäkter. Exempel på detta kan vara bruttoanalyser, försäljningsrutiner, hur tar vi upp? När ska dom tas upp? Hur ska dom redovisas?

Vid planering av helt nya uppdrag, alltså företag som revisionsbolaget inte haft så länge som kund, så säger revisorn att man tittar på tidigare årsredovisningar och analyserar intäkter över åren. Revisorn ser över alla tänkbara rutiner företaget har kring sin intäktsredovisning, bakomliggande siffror m.m. I den situationen kan det enligt revisorn vara bra att analysera intäkter över månaderna, se trender och ställa sig frågor, exempelvis: När infaller intäkterna intäkterna egentligen? Årsslutet är en svår situation. I skiftet mellan år, december/januari, kan det förekomma att intäkter hamnar i fel period. Revisorn tar upp ett exempel med bonusutbetalningar som ledningen vill ha bokfört i slutet av året istället för i början av nästa år. Det gäller att vara vaksam där.

Som revisor gäller det enligt vår respondent att vara medveten om och förstå risker i bolagen du

granskar. Något sådant kan vara risker förknippade med att företaget lever på ett fåtal stora kunder. Skulle en sådan stor kund försvinna försvinner en stor del av omsättningen. Denna risken är ett typexempel på något som är indirekt kopplat till intäktsrisk, eftersom en förlorad kund kan leda till förändring och problem med intäkter. Revisorn nämner i samband med detta att denne upplever att företagen göra många analyser och upplever att de har bra koll på detta. Framförallt stora företag har generellt bra koll. De har resurserna till att ha controllers som analyserar och inbyggda rutiner vad gäller exempelvis avklipp som ser till att intäkten hamnat på rätt sida och blivit rätt periodiserat.

Just övergången till IFRS tror inte revisorn påverkat i så stor utsträckning: *"Bolagen tänker nog inte så mycket vid övergång"*. Det är inte så mycket som påverkar bolagen, i alla fall inte enligt revisorns erfarenhet. Större delen av bolagen revisorn har är dotterbolag till större bolag och behöver därför redovisa dels enligt IFRS upp till moderbolaget och dels enligt IAS för skatteverket. Revisorn säger att om du väljer IFRS är det mycket övrig information som ska tas med, därför avstår nog gärna ekonomiavdelningar detta om möjlighet finns. Detta är en av anledningarna att företag med valmöjligheten att övergå till IFRS istället för att ta sig an de nya förändringarna iochmed K3 när det införs ändå väljer att gå över till K3 som även om det betyder mer upplysningar inte är riktigt så detaljerad som IFRS kan vara. Företagen verkar känna att det är ett stort merjobb med att lämna upplysningar som inte riktigt uppfyller någon funktion, i alla fall inte operativt. Sen har inte alla alltid koll på *"vilka rutor som ska fyllas i"*. Revisorn upplever att man gick mer på försiktighetsprincipen förr än nu. Enligt IFRS så ska allt med bara det är sannolikt och går att uppskatta. Det är enligt revisorn mer uppskattningar än verkligheten, även om det kallas verkligt värde.

Revisorn tycker inte jämförbarheten påverkas alltför negativt. *"Just intäkter tycker jag inte det är så mycket subjektiva bedömningar, Det är fasta priser, rabatter mot kund och uttalat när intäkten ska redovisas det påverkar inte jämförbarheten av intäkterna i sin helhet så mycket. Subjektiva bedömningar kan å andra sidan påverka helheten i bolaget."*

Vad gäller skillnaden i definition av intäkt mellan IFRS Föreställningsram och IAS 18 så säger revisorn att denne inte ofta hamnar i positionen att man behöver jämföra de två. Rent praktiskt upplever revisorn inga problem. Det är sällan något som riskerar trilla in i den ordinarie redovisningen.

På frågan om arbetet har förändrats med intäktsredovisning så skulle revisorn inte direkt säga att förändrade regler har påverkat mycket, men revisorsarbetet har förändrats pga förändrade krav. Mer dokumentation om tillvägagångssätt. Fraktregler, risk överlämning och ägandeskap. Som revisor är det viktigt att granska interna kontroller och se till så matchningen fungerar som den ska. Det är något som förändrats i och med IT-revolutionen att det är snarare systemproblem om något som man får titta på som revisorer. Det blir också en komplex situation när revisorn ska följa händelser från början till slut eftersom olika delar i en process sällan sköts av samma person nu för tiden. Det kan bli lite svårt att få ihop det då.

4.4 INTERVJU TIDIGARE EKONOMICHEF STENA MILJÖ, 12-12-18

Respondenten framtogs tillsammans med vår handledare i uppsatsen som en lämplig kandidat för att få en god insyn i ett större företags redovisning. Respondenten togs kontakt med och blev delgiven de frågorna vi hade sammanställt. Intervjun hölls på plats i lokalerna på Handelshögskolan i Göteborg.

Respondenten studerar för närvarande som doktorand på Handelshögskolan i Göteborg och har tidigare arbetat på ett antal olika företag, bland annat DHL och SKF. De senaste tio åren har han arbetat inom Stena Metall-koncernen. Fram till 2007 som ekonomichef i dotterbolaget Stena Miljö AB. Därefter som assistent till ekonomidirektören i dotterbolaget Stena Recycling AB innan han pensionerades i februari 2011.

Respondenten börjar med att beskriva upplägget inom koncernen med bland annat de tre olika bolagen Stena Gotthard AB, Stena Scanpaper AB och Stena Miljö AB, som 2007 gått ihop till Stena Recycling AB. Respondenten var tidigare ekonomichef på ett av dotterbolagen innan han blev assistent till Recyclings ekonomichef efter 2007. Respondenten har från 2007 främst arbetat med juridiska bolagsfrågor, skattefrågor, momsfrågor och deltagit i olika IT-projekt.

Respondenten pratar bland annat om hur från slutet av 1960-talet fram till 2011 *"Har haft förmånen att vara med under den fantastiska IT-revolutionen"* och vad denna har inneburit för redovisningen över åren. Hur det har gått ifrån manuell databehandling, till hålkort och till dagens hypersnabba teknik. Dagens redovisning är mycket kopplad till systemen som används och det utförs mindre manuellt arbete. Det är också inom detta område som respondenten tidigare arbetat; IT, ekonomi, administration.

Respondenten berättar om en speciell situation som uppstår med intäktsredovisningen inom avfallsbranschen vilket är affären som har med skrot att göra. Företag lämnar in skrot som då har ett bedömt värde vilket Stena då köper skrotet för vilket blir ingående värde i lagret. Stena som kund fakturerar (krediterar) leverantören för materialvärdet och för de tjänster som utförts (hantering och administration) debiteras kunden och det senare blir en intäkt i redovisningen. Kunden är både kund och leverantör vilket beskrivs i texten ovan, något som respondenten kallar självfakturering. Respondenten nämner att det krävs gedigen kunskap för att bedöma skrotvärdet.

För avfall som kräver efterbehandling måste man sätta av en förväntad kostnad som ska matcha de erhållna intäkterna. IT-utvecklingen har hjälpt till att automatisera dessa rutiner. *"När det kommer in avfall måste det klassificeras av kunniga personer. Det kan bli fel om det görs en felaktig bedömning. Men det är ju inte intäktsredovisningens fel. Det leder till fel i redovisningen men inte redovisningens fel i sig."*

Respondenten upplever sig vara nöjd med intäktsredovisningen och kände inte att revisorerna heller hade mycket att kommentera på. I alla fall inte under tiden som respondenten jobbade. För att just inte ha osäkerhet i bolaget nämner responderten vikten av att inte ha så mycket ofakturerade uppdrag vid månadsboksluten. Respondentens minns att det behövdes göra bedömningar av dessa pågående och värdera summan av dessa vilket togs upp som förväntad intäkt. Att då tillämpa försiktighet var en självklarhet. *"En praktisk princip att ha i bakhuvudet"* säger respondenten.

När vi kommer in på jämförbarhet över tid och hur redovisningen har förändrats över tiden som aktiv inom företaget så svarar respondenten att grundtanket inom redovisningen hela tiden har varit densamma, men att systemen för hur man utför redovisningen har förändrats väldigt mycket, vilket delvis har gjort att redovisningen har blivit mer strukturerad och detaljrik.

Respondenten arbetade inte själv med IFRS. Stena-sfären är familjeägt, ej börsnoterat. De hänvisade till årsredovisningslagen och RR i sina rapporter, vilket de också gör nu enligt senaste årsredovisningen. Regler har aldrig satt några krokben enligt respondenten. Det enda som respondenten kan tänka sig var att det var lite knorrande om segmentsredovisningen, att man behövde specificera vilka delar av verksamheten som genererade vad. Detta på grund av konkurrenssituationen. Det fanns inget snack företag emellan just för att det handlar om konkurrens, känsliga detaljer och att det inte riktigt ligger i kulturen att göra det. Det finns dock en löpande dialog med myndigheter och redovisningsinstanser.

När IFRS reglerna kom så hade Stena interna konferenser och gick igenom allt det nya för att hålla sig uppdaterade och ligga i överkant vad gäller kvalitè i redovisning även om Stena i sig inte adopterade IFRS regelverket i sin rapportering. Respondenten tycker att redovisning har en stark position i Stena Miljö. Koncernen var noga med kvalitén i redovisningen och rapporterna till myndigheterna kontrollerades noga. Vid eventuella fel eller oklarheter togs snabb kontakt med berörd myndighet för att förtydliga eller korrigera lämnade uppgifter.

4.5 INTERVJU KONCERNREDOVISNINGSCHEF LINDEX AB, 12-12-18

Respondenten är koncernredovisningschef på Lindex AB och vår kontakt togs genom personligt kontaktnätverk inom företaget. Respondenten blev delgiven frågorna inför intervjun som sedan hölls på plats på företagets huvudkontor i centrala Göteborg.

Respondenten har varit i bolaget sedan fem år tillbaka och innan dess var han revisor på en av de större byråerna i Göteborg i fem och ett halvt år där respondenten arbetade med flertalet kunder av olika storlekar och inriktningar. På Lindex så har respondenten arbetat med den centrala redovisningen för hela koncernen med både svenska och internationella regler.

Lindex AB är inte börsnoterat vilket man tidigare har varit. Bolaget ägs numera av det finska bolaget Stockmann som är noterat på den finska börsen vilket gör att även om Lindex inte själva följer IFRS så översätts siffrorna till IFRS i moderkoncernens redovisning ifrån den redovisning som upprättas enligt svenska regler. Det sker alltså rapportering enligt både svensk- och internationell lag.

Respondenten anser att *"intäktsredovisningen är rätt given för oss"*. Själva försäljningsintäkten från enskilda kunder är inte komplex. Respondenten säger att de jobbar med matchning och poängterar vikten med avklipp. I det läget är redovisningen väldigt systemberoende. Systemet måste fungera, vilket respondenten också anser att deras system gör. Just på frågan om hur Lindex arbetar med intäktsredovisning blir svaret precis som respondenten rörde ovan att de är väldigt systembaserad redovisning. Första flödet är när Lindex AB säljer en vara. När varor går ut från DC lagret sker en automatiserad inmatning inom systemet med de varor som går ut till butiker. När det sedan säljs i butikerna så går försäljningen in i deras RMS system och överförs nattetid till det stora affärssystemet Jeeves där det slutligen via diverse kontroller dyker upp i huvudboken och möter kostnaderna som ådrogs när varorna köptes in. Respondenten avslutar

med att säga att systemberoendet kan vara en fara om man inte gör ordentliga uppföljningar, men i nuläget skapar det som sagt inga problem.

När det kommer till periodisering så arbetar företaget med tydliga och skarpa avklipp varje månad för att minimera riskerna att intäkter och kostnader hamnar i fel period. Olika ben kan hamna i olika perioder vid sista datum i månad, men det är lätt att upptäcka genom systemen när detta händer och sålunda göra de ändringsbokningar som behövs.

Något som kan skapa problem vid intäktsredovisning eller som respondenten uttrycker det skapar utmaningar och ger upphov till bedömningar är öppet köp, returer, kundlojalitetsystem och presentkort. Lindex ser till att hela tiden samla in statistik som underlag för beräkningar av förväntade utfall inom respektive område. Det finns bland annat en kundreturreserv som hela tiden ligger som statistiskt underlag vid beräkning av returer. Detsamma gäller för kundlojalitet. Respondenten ger oss ett exempel: Om en kund handlar och samlar in poäng, så vet man ju inte om de pengarna eller poängen kommer att användas av kunden. Därför har Lindex framtagit en tidsfrist på ett år inom vilken tid poängen måste användas. Hade inte det gjorts så skulle det kunnat skapa problem i redovisningen med reserverade poäng och pengar som år efter år drar ner resultatet utan egentlig anledning.

Med presentkortet så har Lindex gjort ett antagande om att fem procent av presentkortet inte kommer att lösas in. Lindex använder sig löpande av benchmarking och egen statistik som man kontinuerligt samlar in. Respondenten nämnde att denne mitt i processen efter ett tag märkte att kurvorna avvek från varandra. I detta fallet innebar det att endast två och en halv procent av presentkortet inte löstes in istället för de beräknade fem procenten. Respondenten agerade genom att tillfälligt stänga av att ta upp intäkt för förväntade oinlösta presentkort på grund av avvikelser. Vidare nämner respondenten att Lindex utgår ifrån att intjänade poäng för kunden direkt ska tas upp från första intjänandet trots att poängbeloppet ännu inte blivit bonusgrundande. Detta kom Lindex fram till i samspråk med revisorer enligt försiktighetsprincipen även om det är något som såklart sänker resultatet säger respondenten.

Respondenten ser att införandet av nya regler och system kan skapa problem. Det gäller allt med lojalitetsprogram, presentkort och så vidare. Ju nyare ju viktigare att utvärdera och göra nya bedömningar vilket ofta är var problematiken kan vara, även med intäkter. Det nya kundlojalitetssystemet som testas i Norge just nu utvärderas exempelvis varje månad för att följa utvecklingen.

När det gäller jämförbarhet kan det finnas skillnader mellan Lindex legala redovisning och den rapportering Stockmann vill ha. Respondenten nämnde att det fanns olika uppfattning om några intäktsposter, just vad de ska specificeras som. Vi frågar respondenten om det blir problem med denna typ av dubbelredovisning, men respondenten säger att Lindex själva har många utländska dotterbolag som redovisar enligt sina nationella legala principer. Det finns olika legala krav men ger inga direkta problem med just intäktsredovisning. "I det stora hela tror jag inte att de antagningar och subjektivitet som görs rubbar jämförbarheten i det stora hela. Svårt att se att det blir en missvisande bild". Respondenten tänker dock efter och nämner att ett problem är att det finns skillnader mellan bolag med bruttovinsten. Det kan ligga olika siffror och omföringar i samma post på grund av olika bedömningar. Det är dock inte ett lika stort problem i Sverige som utomlands, alltså jobbigt med bruttovinst mellan bolagen i Lindex Sverige AB kontra de andra butikorganisationerna. Respondenten nämner att denna skillnad är något du behöver vara medveten om när du ser siffrorna under bruttovinst.

4.6 INTERVJU REDOVISNINGSSPECIALIST KPMG 12-12-07

Respondenten framtoogs tillsammans med vår handledare och baserades på tidigare kontakt via utbildningen på Handelshögskolan i Göteborg. Kontakten togs tidigt under uppsatsen men på grund av ett späckt schema från båda håll så valdes att hålla en telefonintervju med en av uppsatsförfattarna.

Respondenten arbetar dels på KPMG sedan tio år tillbaka först som revisorsassistent och sedan som redovisningsspecialist mot IFRS och Swedish GAAP. Utöver detta har respondenter arbetat som lärare och forskare inom externredovisning på Högskolan i Borås och sedan Handelshögskolan i Göteborg under tio års tid. Respondenten har även tjänstgjort nationellt i framtagande av policys kring redovisning.

Respondenten har erfarenhet av ett stort antal olika situationer och fall där företag har både varit noterade och onoterade samt har skiljt sig ifrån varandra i form av storlek och branscher. Vidare är respondenter främst inriktad mot avsättningar och intäktsredovisning som huvudämnen.

Vid frågan kring huruvida det är återkommande samma problem som dyker upp inom intäktsredovisningen så tyckte respondenter att företagen då standarderna har varit relativt oförändrade över tiden har lyckats etablera en praxis för hur man hanterar standarderna, men däremot så kan man se hur själva affären har utvecklats. Det blir vanligare att en vara inte bara är en vara utan kan innefatta en tjänst eller fungera som operationell leasing med buy-backs innefattade i vad som tidigare var ett *"enkelt varuköp"*. Problem uppstår när affären eller standarden förändras för att man behöver tolka på ett nytt sätt oftast.

Ett exempel som lyfts fram under intervjun är hur man tidigare gick och köpte en mobiltelefon och sedan ett abonnemang till telefonen. Nu senare så går man inte och köper mobilen först utan man väljer ett abonnemang och får telefonen på köpet. Denna sorts paketering av tjänst och vara tillsammans kan tyckas naturligt för konsumenter, men orsakar problematik i redovisningen då tjänster och varor ska redovisas isär och beroende på olika definitioner för när den faktiskt ska tas upp. Hur ska detta redovisas hos företaget? Det blir så klart en helt ny och annorlunda fråga för redovisaren. Av denna anledningen krävs en förståelse för affären i sig när frågor dyker upp. Det är inte längre att man kan svara direkt utan det gäller att ta reda på vilka avtal och förutsättningar som gäller först.

Respondenter upplever att det är relativt stora kunskapsskillnader mellan företag, men även mellan delar av koncerner. Det är inte alltid som ett dotterbolag tolkar något såsom moderbolaget gör vilket kan skapa viss obalans, vidare ger även olika regler i olika länder upphov till en del problematik som behöver lösas.

Kring frågan hur principer eventuellt kan kollidera vid tolkningar så ansåg inte respondenter att detta var ett särskilt stort problem beroende på hur man ser på det hela. Föreställningsramen dikterar i flera fall vilka principer som är gällande i olika fall vilket gör det lättare att tolka och inga problem behöver uppstå ifrån ärendet. Vidare är principerna gjorda för att vara så generella att de inte ska behöva krocka till skillnad ifrån normer och standarder som kan vara mer konkreta. Eftersom i vissa fall principer kan direkt härleda till standarder för hur de ska

följas så blir det naturligt en konkretare tolkning, även om det fortfarande kan vara problematiskt i sig självt beroende på affärens utformning.

Även om respondenten ser att matchnings- och realisationsprincipen är två av de viktigare principerna just vid försäljning utav varor så lyftes även försiktighetsprincipen upp. Periodiseringen är vanligare att det uppstår frågetecken kring för tjänster än för varor utan det handlar snarare om när man kan rekognicera en intäkt för att ta upp den i resultaträkningen. Rekogniceringen av en intäkt blir påverkad av hur affärshändelsen ser ut beroende på vilka risker som har övergått eller inte har övergått till kunden. Kan företaget ta upp en intäkt eller finns det en risk att vid exempelvis ett buy-back avtal att företaget inte kan tillgodoräkna sig vinsten? Substance over form är ytterligare något som har tagit mer plats över tiden och även att tillgång/skuldefinitionen tar mer plats över resultaträkningen och realisationsprincipen.

Respondenten tar även upp frågan mellan försiktighetsprincipen och skattefrågor, speciellt inom svensk redovisning som är delvis kopplad mot skattelagstiftningen. När försiktighetsprincipen säger att man ska avvakta med att ta upp intäkten kanske skatteverket vill att den ska tas upp så snart som möjligt vilket innebär att när man än tar upp intäkten så krävs det att man kan motivera valet. Oavsett om man vänder sig till "god redovisning" och "rättvisande bild" så behöver man fortfarande kunna relatera till de standarder och praxis som existerar.

Även om IAS 18 kräver en hel del bedömningar så anser inte respondenten att något egentligen saknas som så, mycket på grund av att systemet är principbaserat och inte regelbaserat. De vakuum och tomrum som existerar överbryggas av de tolkningar som har utförts och så småningom blivit praxis. Vissa fördelar existerar med en ny standard som den som håller på att utformas, men om man ändrar i grunden av definitioner och tolkningar så kommer det att skapa mycket problem initialt för olika branscher vilket kan slå en hel del i både resultat- och balansräkning.

Respondenten ser att det har varit en del skillnader i hur man arbetar med exempelvis IFRS över åren sen det har införts. I början skärskådade man företagen mer för att se vart man tidigare hade gjort fel vilket skapade en del problem på grund av att det tidigare hade gjorts felaktigt. Närmare nutiden så ser man att det är exempelvis redovisningsskandaler som dikterar vart vikten läggs i redovisningsfrågorna och inte så mycket tillämpningen av redovisningsprinciperna.

Subjektiva bedömningar anses visserligen kunna göra det svårare för ett företag att uppnå den jämförbarhet som strävas efter, men viss praxis uppnås genom att man ser på hur andra liknande företag med liknande affärsuppbyggnad utför sin redovisning så gott det går.

4.6.1 MAILFRÅGOR

I samband med att empirin blev klar framgick det att vissa av våra intervjuer hade kommit in på spår som vi vidare ville undersöka, varpå frågor skickades ut mailledes för att komplettera intervjuerna.

Vid frågan hur utvecklingen inom IT har påverkat redovisningen så svarade respondenten att systemen visserligen har vuxit fram systematiskt så det är svårt att uttala sig om, men att det självfallet har haft betydelse inte minst för att få fram statistik och annan information användbar inom redovisningen.

Vid frågan kring hur försiktighetsprincipens betydelse har utvecklats så svarade respondenten att försiktighetsprincipen är en generell princip utan klara ramar, därför är det svårt att säga om principen följs eller inte, snarare en fråga om grader av försiktighet. Men i och med IFRS och att

försiktighetsprincipen slopats som princip i IASBs föreställningsram så har den fått allt mindre betydelse. Även ur ett svenskt perspektiv har den fått mindre betydelse på senare år. Men den väger enligt respondentens tycke tyngre inom svensk praxis än IFRS, även om man inte struntar i den annars i IFRS.

KAPITEL 5 ANALYS

I DETTA KAPITEL SÅ TAR VI DEN INFORMATIONEN SOM ÄR PRESENTERAD I EMPIRI OCH REFERENSRAM OCH ANALYSERAR DESSA MOT VARANDRA. UPPDELNINGEN ÄR SOM SÅDAN ATT DEN ÄR GJORD FÖR ATT DELA UPP ANALYSEN I OLIKA DELAR SOM HAR BLIVIT BEHANDLADE TIDIGARE UNDER UPPSATSEN.

5.1 PRINCIPERNAS UTVECKLING

Principerna är lite av kärnan i den redovisning som vi i Europa använder sig av, USA skiljer sig åt på det viset att man använder sig av striktare regler och inte ett principstyrt system, varför vi har lagt en del fokus i arbetet på att se hur dessa påverkar intäktsredovisningen och hur detta har förändrats över de senaste åren.

Fyra principer som återkommande dök upp under våra intervjuer var realisationsprincipen, periodiseringsprincipen, jämförbarhet och försiktighetsprincipen. Även om det inte alltid handlade om direkta problem då företagen själva och revisorernas syn på företagen de var i kontakt med var att de hade god koll på hur man anpassade deras affärer efter de olika principerna. Några av de revisorer vi talade med påpekade till och med att principerna som så inte är något man direkt tar ställning till vid revisionstillfällen, delvis för att företagen och deras system sköter detta själva.

Realisationsprincipen dök främst upp kring leveranser av varor där frågan handlade om när man egentligen skulle ta upp en intäkt och när vissa krav fortfarande saknades. Våra intervjuer med revisorerna ifrån Deloitte och PWC pekade här på ett exempel med frakt med båt där en försäljning sker i period ett, men varan kanske inte levereras förrän i period två. Detta blir dels ett problem för realisation- och dels ett för periodiseringsprincipen och dessa ställs mot varandra beroende på hur avtalet för varuförsäljningen ser ut.

Periodiseringsprincipen visar sig vara en av de vanligare källorna till krångel inom intäktsredovisningen. Dagens datorsystem har inbyggda kontroller vilket som i exempelvis Lindex fall ger möjligheten till hårda avklipp där också systemen kan uppvisa var felaktigheter uppstår mellan olika perioder. Det är sådan tillit till systemen som sätter krav på att kontrollera systemfunktionerna löpande, något som kan förklara utvecklingen av IT-revisionen som bransch i Sverige och internationellt. Ett företag som förlitar sig på systemen inom redovisningen men inte gör löpande revision och interna kontroller kan snabbt finna sig med problem vid en noga revision på grund av detta.

Jämförbarheten mellan företag och över tid blev en intressant fråga under arbetets gång med olika syner på det hela. Vissa av respondenterna höll med om att det fanns en viss påverkan, vissa höll inte alls med. Redovisningsspecialisten var beredd att hålla med att subjektiva bedömningar visserligen påverkade jämförbarheten men att praxis inom branschen och mellan företag med liknande affärsuppbyggnad förebyggde detta problem. Ett exempel där problem faktiskt uppstår i jämförbarheten lyfte respondenten från Lindex fram där skillnaderna i redovisningen mellan Lindex utländska dotterbolag, Lindex självt och dess ägarkoncern kunde vara stora. Detta beror mestadels på att olika lagar och regler reglerar redovisningen i olika länder och nivåer av företaget.

Försiktighetsprincipen gick vi in närmare på under arbetet efter att vissa svar tidigt under intervjuerna ökade intresset. Från majoriteten av respondenterna har det lyfts fram att försiktighetsprincipen har förlorat sin prominens inom redovisningen. I svensk redovisning är den visserligen fortfarande högst aktuell men även där har det börjat gå sin väg mot det man kan se inom exempelvis IASB där man bland annat inte har med försiktighetsprincipen i sin föreställningsram. Denna gång mot att försiktighetsprincipen blir mindre prominent är av extra intresse om man ställer det mot den sortens skandaler som bland annat HQ Bank har legat bakom. Försiktighetsprincipen hamnar också i skymundan när det finansiella kraftigt får överhanden vilket Polesie varnar för. Respondenten från Stena påpekade att det var en självklarhet att tillämpa försiktighetsprincipen när ofakturerade uppdrag skulle värderas och bedömas.

När vi har pratat med våra respondenter har vi lagt märke till att de utökade kraven på mer upplysningar upplevs som att de inte i alla fall tillför något till företaget, vilket ändå är ett krav i nytta och kostnad för att redovisningen ska vara berättigad. Med utkastet till IAS 18 och K3 som nu ska införas där ytterligare upplysningskrav existerar så bör frågan bli extra högaktuell. Att redovisningen blir mer komplex är något som Edenhammar upplever kan skapa problem för redovisningen. En överdos av finansiell information kanske inte alltid är till det bättre utan försvårar inte bara för företaget som behöver lägga tid och resurser på att ta fram och beräkna informationen. De som tolkar årsredovisningarna; revisorer, investerare, kreditgivare m.fl. får svårare att se över ett företags ställning och behöver allt större specialkunskap för att kunna ta till sig informationen.

5.2 SVENSK VS INTERNATIONELL REDOVISNING

Den svenska och den internationella redovisningen skiljer sig inte särdeles mycket ifrån varandra när det kommer till intäktsredovisning. De skillnader som har funnits har med tiden kommit närmare varandra vilket även har märkts under de intervjuer som har skett under studien. Under vår intervju på Deloitte så sade revisorn rakt ut att de svenska reglerna och IAS 18 är väldigt lika och att man därför arbetade med delar av IAS 18 även under svenska förutsättningar.

Under intervjun med respondenten ifrån Lindex så dök andra intressanta skillnader upp i samband med översättning av redovisning mellan olika delar av företaget. Ett företag kanske redovisar i ett land med deras redovisning som sedan ska slås ihop med exempelvis den svenska för att bilda helheten för koncernen och sedan vidare till moderkoncernen i Finland som följer IFRS. Just intäktsredovisningen orsakar inte så mycket problem här enligt respondenten, men det kan ibland handla om olika definitioner som kan ställa till det hela mellan olika länders och den internationella redovisningen, något som även påpekas av redovisningsspecialisten som har intervjuats.

Just Sverige tycks gå samma väg som IFRS mot mer upplysningar som i fallet med K-regulationerna som håller på att införas. Genomgående under våra intervjuer så har tendensen varit mot att tillförandet av mer upplysningar visserligen hjälper att skapa en mer lättillgänglig bild av företagen men även fungerar hämmande då mycket energi behövs läggas ner på att ta fram information som inte alltid ses som "användbart operativt", vilket revisorn ifrån KPMG påpekar är en vanlig syn hos företagen. Vidare nämner flera av våra respondenter att alla företag inte har samma kunskap om redovisningen och inte alltid är lika noga med detaljerna varpå kraven ställer till kunskapsbrist hos företagen.

En skillnad som redovisningsspecialisten tar upp och som är vanligt förekommande är just den skillnad mellan koppling mot skattesystem och att inte ha en sådan koppling. Sverige är delvis kopplat vilket gör att vissa prioriteringar av principer kan se annorlunda ut mellan redovisningsreglerna.

5.3 RISK AND FRAUD

Revisorerna arbetar mycket på intäktssidan för att analysera vilka möjligheter som finns att påverka resultat i en icke rättvisande bild. Däremot görs inte så mycket bedömningar inom själva intäktsredovisningen så det går att tolka som att det mer handlar om fraud-begreppet och inte risk. Det är mer ett problem med medveten manipulation än det är med att bedömningar blir fel. Just risken med medveten manipulation riskerar att öka med en större mängd subjektiva bedömningar som företag ska göra enligt regelverken. För revisorn blir det än mer komplext att göra revision enligt Edenhammar.

Revisorn på PWC nämner att en revisor bör ha ett "fraud perspektiv" vid granskning av intäkter. Noterade bolag kan av olika anledning ha incitament att höja intäkterna för att stiga i värde på börserna. Onoterade bolag kan på motsatt sätt vilja sänka sina intäkter för att slippa beskattning. Revisorn på Deloitte nämner att det gäller ha ett kritiskt öga i dessa situationer eftersom de nämnda incitamenten kan finnas och eftersom intäkter är en så viktig del av företaget.

5.4 ITS PÅVERKAN

Under arbetets gång har vi delvis tittat på effekterna utav hur informationsteknologins utveckling har påverkat redovisningen. Inom informationsteknologi begreppet innefattas det mesta som har med datorprogram att göra, allt ifrån enkla bokföringsprogram till helhetskoncept, så kallad business intelligence.

Vi hade inte etablerat några klara frågeställningar inför våra intervjuer kring detta ämnet, men fann att vi via det semistrukturerade angripssättet kom tillbaka till hur olika datorprogram har påverkat redovisningen. Exempelvis så betecknade vår respondent ifrån Stena Miljö det som den "fantastiska IT-revolutionen" vars effekter han klart och tydligt hade kunnat se under sin verksamhets tid. Även under vår intervju med revisorn ifrån KPMG så lyftes vikten av kontroller inom IT fram. Enligt respondenten så ingår det mer och mer att bekräfta kvaliteten på systemkontrollerna för en revisor än det gjorde tidigare. Även våra intervjuer på PWC och Deloitte gav liknande tendenser med vikten av att kontrollera interna system på företagen och hur revisionsprocessen har förfinats över åren i takt med utvecklingen.

När vi direkt ställde frågan mailledes till vår respondent jobbandes som redovisningsspecialist så svarade respondenten att den främsta utvecklingen ligger i förmågan att producera exempelvis statistik. Denna statistik används sedan på diverse olika sätt, bland annat som vår respondent på Lindex gav exempel på när man använder det för att beräkna trolighetsgrader i samband med etablering av nya kundlojalitetssystem. Kopplingen till denna sorts användning och framfarten för Business Intelligence inom större företag är stor. Istället för att som tidigare ha baserat på tidigare beräkningar och benchmarking finns nu ett djup att hämta i redovisningen vilket ger högre tillförlitlighet.

5.5 BRANSCHSPECIFIK FÖRSÄLJNING

Alla revisionsuppdrag börjar genom att man sätter sig in i affären. Olika sorters försäljning sker med olika sorters avtal. När lämnas en vara över egentligen? När kan man vara säker på en intäkt för att kunna ta upp den egentligen? Revisorerna vi intervjuat betonar alla att det är viktigt att sätta sig in i verksamheten och förstå just de branschspecifika problem som finns eller de lokala problem som de enskilda företaget kan utsättas för. Ett exempel som de tre revisorerna alla tar upp är frakt med båt som tar lång tid, frakt som kan ta flera veckor. Innan varorna kommer fram går det inte att helt säkert veta att varorna faktiskt tillfaller köparen. Att få till matchning och periodisering rätt blir som vi tidigare nämt en utmaning. Olika avtal kan ha olika villkor i sig om när risken har lämnat säljaren vilket är ett av fem villkor i IAS 18 som måste uppfyllas innan intäkt får tas upp. PWC revisorn som arbetat med bolag som opererar internationellt och fraktar varor upp till en två månader nämner att det kan vara svårt få system att fungera felfritt med valutaberäkning och avklipp.

På Lindex så dyker inte det problemet upp vid frakter dotterbolag och moderbolag emellan eftersom Lindex har avtalat om att just risken lämnar säljaren direkt utanför dörren och således tas intäkt upp direkt. Lindex kan å andra sidan stöta på praktiska problem när de ska beräkna förväntade retur, öppna köp och kundbonus köp. Det blir inget redovisningstekniskt problem enligt vår respondent. IAS 18 ger vägledning om hur företagen ska gå tillväga, bland annat att framtida retur får beräknas på erfarenhet och historiska data vilket också Lindex gör. Efter att själva intäkten har tagits upp skapas alltså reserver för framtida kostnader. Respondenten på Lindex säger att det är en svår beräkning att få helt rätt men de gör också justeringar när det krävs.

På Stena Miljö säger respondenten att själva handlandet med skrot är något som är speciellt inom branschen. Att det skulle vara några intäkt/redovisningsproblem förknippade med detta anser inte respondenten. Det som skulle kunna skapa svårigheter att bedömma av värdet av skrotet men det är mera förknippat med kompetens och erfarenhet hos berörd personal. För att inte fastna i dessa relativt olika system som revisor är det som revisorn på KPMG betonade viktigt att sätta sig in i företagets rutiner, historiska data, analysera avklipp m.m.

KAPITEL 6 SLUTSATS

I DETTA KAPITLET ÄMNAS VI ATT SAMMANFATTA DE SLUTSATSER VI HAR FÅTT FRAM UNDER UPPSATSEN. VI FORMULERAR DETTA I DISKUSSIONSFORMAT MENAT ATT HJÄLPA LÄSAREN ATT FÖRSTÅ PROBLEMET OCH VÅR TANKEGÅNG. VI KOMMER ATT ANVÄNDA OSS AV FETSTILAD TEXT FÖR ATT SAMMANFATTA OLIKA STYCKEN AV SLUTSATSEN FÖR EN LÄTTARE ÖVERBLICK OCH KONKRETISERING. VI AVSLUTAR SLUTSATSEN MED ETT KORTARE FÖRSLAG PÅ VIDARE STUDIER INOM ÄMNET.

En frågeställning som har dykt upp under uppsatsens gång har varit hur IT egentligen har påverkat redovisningen som bransch. Framfarten av Business Intelligence-konceptet och även de mer grundläggande systemen har skapat en ny nivå av redovisningen som man inte riktigt såg för 10-20 år sedan. Det kräver inte längre lika mycket resurser för en redovisningsenhet att etablera den grundläggande huvudboken för företaget och uppmärksamhet samt energi kan nu läggas ner på de mer avancerade frågeställningarna, en effekt vi även kan se på den lagstiftning som sker och har skett sedan IT började utvecklas mer.

Ytterligare fördelar med hur IT har utvecklats är de system som tillåter begränsning av "Risk and fraud" i och med begränsningar som gör det omöjligt att godkänna betalningar utan två individuella användares godkännande, ett tydligare pappersspår vid felaktigheter och generellt bättre överblick av vad som händer i driften. Det är dock lätt för företag att förlita sig för mycket på systemen och någon sorts översyn kommer fortsatt att krävas genom exempelvis tester av funktioner.

Vi konstaterar sålunda att utvecklingen inom IT de senaste två årtiondena har påverkat intäktredovisningen genom att tillhandahålla mer riskhantering och användande utav historiska data.

För att fortsätta på den tankegången så kan man sålunda resonera att kostnaden för den grundläggande redovisningen har gått ner. Nu är det visserligen inte billigt att införskaffa, licensiera och underhålla vidspredda ekonomi- och administrationsprogram för ett företag, men själva arbetskraften som krävs går också ner en hel del i och med att automatisering kan skötas. I takt med detta så frigörs resurser inom ekonomiavdelningarna att också hantera de avancerade frågeställningarna vilket har lett till delar av den utveckling man har sett i att komma närmare utökade upplysningar och mer komplicerade beräkningar inom redovisningen.

Om man tittar på det utkast till nya standard för IAS 18 samt de nya svenska K-regelverken som är på väg ser man också denna utveckling. Mer upplysningar ska tas fram, mer komplicerade beräkningar och generellt så är synen på de nya systemen att det kommer att krävas mer tid och resurser för att sätta samman redovisningen. Är det då förenligt med den kvalitativa egenskapen som förespråkar att nyttan av redovisningen måste överstiga kostnaden av att ta fram den? Från våra intervjuer så har det framkommit ett visst tycke ifrån våra respondenter att de upplysningar och beräkningar som krävs stundtals är ovidkommande för verksamheten och saknar kopplingen till relevans för verksamheten.

Vi konstaterar sålunda att den kvalitativa egenskapen i form av nytta versus kostnad har hamnat på efterkälken i förmån för finansmarknadens ökade krav på upplysningar som har lett till ökade regulationer i form av K-regelverk och uppdatering av IAS 18.

Att redovisningen är relevant får alltså allt större betydelse. Den relevansen är då riktad utåt mot läsare av årsredovisningar, snarare än relevansen för verksamheten som vi skriver ovan. Vi upplever det som att detta sker i takt med ett ökat fokus på företagets finansiella delar och hur dessa finansiella poster visas utåt, direkt påverkat av finansmarknadens krav. Tillsammans med

det våra respondenter sagt under intervjuerna kan vi konstatera att försiktighetsprincipens ställning har försvagats de senaste åren till förmån för just relevansen och det finansiella. Istället för försiktighet görs bedömningar som ska spegla företagets ställning just nu för relevansens skull. Relevansen här kommer sig utav de krav den finansiella marknaden ställer på att "se pengarna", där den faktiska driften och de reella flödena lätt faller undan, vilket i det här fallet inte garanterat kommer innebära ökade intäkter för företaget. Framförallt så finns inte de uppskattade värdena alltid i företaget då och speglar inte företagets reella flöden. Detta kan kopplas till de skandaler vi har sett de senaste åren i Sverige men även internationellt med stora bolagskonkurser såsom HQ Bank på grund av att värderingar inte har skötts enligt principens regler.

En eventuell diskussion här är huruvida det kan anses rätt att göra avsättningar för framtida kostnader. Resultatet blir i slutändan rätt men "för mycket" intäkter blir trots allt bokfört. Vi tänker oss att klädbutiker förmodligen får väldigt stora intäkter i december men väldigt höga kostnader i januari på grund av att många utnyttjar öppet köp efter jul. Det ligger en stor risk i att stora finansiella poster hamnar i redovisningen som inte är kopplade till hur bra företaget faktiskt tjänar pengar. När vinden väl blåser åt olika håll och osäkerheten ökar så ökar också enligt oss behovet att principer, så som försiktighetsprincipen.

Avsaknad av försiktighet kan också öppna för den typ av redovisningsskandaler vi har tagit upp i uppsatsen. Rekognisering av intäkter blir då väldigt viktigt, att i varje specifikt fall se på vilka grunder en intäkt blivit rekogniserad.

Vi konstaterar sålunda att relevanskravet och behovet av finansiella data har skapat en situation där försiktighetsprincipen och fokuset på företagets drift är borttynande.

Det finns en risk med de subjektiva bedömningar som ska göras på allt fler poster inom redovisningen. Istället för faktiska intjänade pengar hamnar företagets uppskattade förmögenhet i fokus och ligger till grund för beslut av företagsledarna själva och investerare. Risken finns att företaget tappar kopplingen med sig själv och glömmer den viktiga driften i företaget. Att varu-säljande företag enligt IAS 18 ska göra bedömningar över hur mycket av deras försäljning som kan komma tillbaka i returer är en bra säkerhetsåtgärd för företagen.

Företagen och revisorerna vi har talat med har lyft fram användningen utav benchmarking och historiska data för att bygga sina subjektiva bedömningar på. Enligt deras och vårt tycke är det här ett sätt att motverka de osäkerheter och risker som uppkommer just genom subjektiva bedömningar, eller den så kallade "mänskliga faktorn" i form av "risk and fraud", även om det fungerar till varierande grad. Även där handlar det om att göra vissa subjektiva bedömningar även om dessa hämtar sin grund ifrån data, men då gäller det också att den datan man baserar det på inte är felaktig till att börja med.

Vi konstaterar sålunda att "risk and fraud" fortfarande är av största intresse i intäktsredovisningen. Subjektiva bedömningar och finansmarknadens tryck efter goda intäktssiffror skapar stora incitament och möjligheter som kan påverka intäktsredovisningen negativt.

Trots dessa punkter så har reaktionen ifrån företagen och ifrån revisorerna varit att intäktsredovisningen inte orsakar några direkta problem i redovisningarna. Men precis som vi själva fastslog efter ett par intervjuer och som bekräftas utav intervjun med redovisningsspecialisten så handlar det främst om att man i företagen följer olika praxis. När en redovisningsstandard eller direktiv förändras så innebär det att man justerar hur man utför den i företagen, men det blir snabbt en återkommande praxis i hur man arbetar och därför uppstår inte så tunga frågetecken kring intäktsredovisningen. Egentligen handlar det sålunda om att

företagen verkar i en praktisk verklighet vars interaktion med hur olika direktiv och regler förändras och fungerar är begränsad. Intäktsredovisningens problem ligger sålunda på mer utav en makronivå där finansmarknaden och beslutsfattarna drar i trådarna och inte hos företagen.

6.1 FÖRSLAG PÅ FORTSATT FORSKNING

Det skulle vara intressant att göra en större och mer omfattande studie med fler intervjuer för att få en mer allomfattande bild av uppfattningar om intäktsredovisning. Att göra olika studier på olika branscher hade kunnat visa på eventuella likheter eller skillnader vilket hade bidragit till en mer omfattande kartläggning av hur intäktsredovisningen upplevs idag. Med en god ingång i ett företag kan en mer teknisk studie av hur företag faktiskt gör med sin redovisning kunnat ge ett bättre djup och ett godare perspektiv på skillnaden mellan drift och finans i ett företag. Genom en utökad studie hade också en sådan teknisk studie kunnat jämföras med en studie av de intressenter som läser årsredovisningarna. På så sätt hade eventuella skillnader mellan företag och intressenter kunnat komma fram och ytterligare belyst varför redovisningen mer och mer tenderar att fokusera på det finansiella istället för den så viktiga grund verksamheten i ett företag.

När väl en ny version av IAS 18 ges ut hade det varit intressant att se hur den kommer att påverka intäktsredovisningen om den kommer påverka så mycket alls eller om den endast hamnar i periferin.

Vidare hade fortsatt forskning in i försiktighetsprincipens borttynande och hur "risk and fraud" har utvecklats kunna varit intressant, specifikt i riktningen mot hur detta har påverkat företagskonkurser och rekonstruktioner i Sverige.

BILAGA 1: KÄLLFÖRTECKNING

ARTIKLAR:

Doody Helenne et al.(2009) *Fraud risk management – A guide to good practice* (2009), London: Chartered institute of management accounts

Edenhammar, H (2004), Måste redovisningen vara så komplicerad?, *Balans* nr6-7, Stockholm FAR Förlag

Johnson, T. (2004) Understanding the conceptual framework, article from *The FASB Report*, December 28, 2004.

<http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175818770601&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs> : Tillgänglig 2013-01-09

Rundfeldt, R, (2003) Internationellt: SEC granskar årsredovisningar för S&P 500, *Balans* nr 5, Stockholm: FAR förlag

Walton, Peter,(2004) Assets, Liabilities and standard-setting. Ursprunglig källa, ej tillgänglig. Information tagen ur nedanstående källa: Wüjstemann, J, Kierzek, S, 2005.

Wüjstemann, J, Kierzek, S, (2005), Revenue Recognition under IFRS Revisited: Conceptual Models, Current Proposals and Practical Consequences, *Accounting in Europe*, Vol. 2, 2005.

TRYCKTA KÄLLOR:

Artsberg, K. (2005) *Redovisningsteori, Policy och Praxis*, Malmö: Liber

Evans, T. G. (2003) *Accounting Theory: Contemporary accounting issues*, USA: Thomson

Jacobsen, D. I, Sadin, G, Hellström, C. (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Lund: Studentlitteratur

Marton et al, (2010), *IFRS – I Teori och praktik*, Stockholm: Bonnier utbildning

Merriam, Sharan B. (2009) *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*, San Fransisco: John Wiley & Sons

Neurath, C. (2011) *Den Stora Bankhärvan: finansparet Hagströmer och Qvibergs uppgång och fall*, Stockholm: Norstedt

Patel, R, Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur

Polesie, T (1995), *Drift och finans*, Malmö: Liber-Hermod

Smith, D (2006), *Redovisningens språk*, Lund: Studentlitteratur

REGELVERK:

IAS-förordningen, Tillämpning av internationella redovisningsstandarder 1606/2002/EG (2012), *IFRS-volymer, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/AIS 2012*, Avesta: FARs förlag

IAS 18 (2012), *IFRS-volymen, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/AIS 2012*, Avesta: FARs förlag

IASBs föreställningsram (2012), *IFRS-volymen, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/AIS 2012*, Avesta: FARs förlag

---

UPPSATSER OCH AVHANDLINGAR:

Synnerström, E, Andersson, T (2004), *Prosolvia – Frikända genom IAS/IFRS?*, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

---

ELEKTRONISKA KÄLLOR:

<http://www.accountingtools.com/accrual-principle>, 2012-11-27

<http://www.ey.com/SE/sv/Services/Assurance/Fraud-Investigation---Dispute-Services>, 2013-01-09

<http://www.ey.com/SE/sv/Services/Advisory/IT>, 2013-01-09

Nelson, D, (2007), *Revenue Recognition under IFRS*, <http://www.agig.de/56-3.pdf>, 2012-01-09

INTERVJUER:

Fd redovisningschef Stena Miljö, numera doktorand (2012) Personlig intervju. Göteborg 18/12

Koncernredovisningschef, Lindex AB (2012) Personlig intervju. Göteborg 18/12

Revisor PWC (2012) Personlig intervju. Göteborg 06/12

Revisor Deloitte (2012) Personlig intervju. Göteborg 06/12

Revisor KPMG (2012) Personlig intervju. Göteborg 19/12

Redovisningsspecialist KPMG (2012) Telefonintervju. Göteborg 07/12

BILAGA 2: FRÅGOR TILL REVISORER

Frågor till intervjun: (Intäktsredovisning)

Antal år som godkänd respektive auktoriserad revisor?

Vilka typer av företag har du reviderat? Har du arbetat med intäktsredovisning specifikt eller endast som en vanlig del i löpande revidering?

Finns det några svårigheter du har som revisor med intäktsredovisning som du tänker på spontant?

Upplever du att företagen har koll inom området intäktsredovisning?

-Dålig kunskap?

-Olika tolkning av regelverket?

-Vilken roll anser du dig ha som revisor åt företagen i denna frågan?

Principer? (Matchning, realisation, periodisering, försiktighet)

- Finns det motsättningar bland principerna som du anser försvårar er revision?

- Vad skulle du säga är den viktigaste principen för bolag som främst säljer varor?

Arbetar ni mycket med IAS 18?

Hur upplever du IAS 18?

- Tydliga besked eller osäkert?

- Upplever du att företagen har bra koll på standarden?

- Något som kommit fram i texterna är ett problem med definitionen av intäkter i IASBs föreställningsram kontra definitionen i IAS 18. Är det något problem för er eller mer en teknikalitet som inte "betyder" så mycket?

Hur tänker ni vid granskning av intäktsredovisning hos ett företag? Hur gör ni?

Har ni granskat på samma sätt sedan IFRS infördes i Sverige eller har det förändrats?

-Är det fortfarande under utveckling?

Känner du att jämförbarheten tar stryk när subjektiva bedömningar ligger till grund för bland annat matchning och periodisering?

För ni dialog med andra revisionsbyråer om hur de gör bedömningar om intäktsredovisning?

Har du tvekat inför att godkänna ett företags intäktsredovisning? Om ja, varför?

BILAGA 3: FRÅGOR TILL REDOVISNINGSSPECIALIST

Frågor till intervjun: (Intäktsredovisning)

Vad är din bakgrund i akademien och näringslivet?

Vilka typer av företag har du arbetat med i tjänsten? Har ditt arbete ofta kommit i kontakt med just intäktsredovisningen?

Finns det några svårigheter du har ofta återkommande inom intäktsredovisningen till dig som redovisningsspecialist?

Upplever du att företagen har koll inom området intäktsredovisning?

-Dålig kunskap?

-Olika tolkning av regelverket?

-Vilken roll får ett revisionsföretag oftast mot företagen inom intäktsredovisningen?

Principer? (Matchning, realisation, periodisering, försiktighet)

- Finns det motsättningar bland principerna som du anser försvårar er revision?

- Vad skulle du säga är den viktigaste principen att hålla koll på för bolag som främst säljer varor?

Arbetar ni mycket med IAS 18?

Hur upplever du IAS 18?

- Tydliga besked eller osäkert?

- Upplever du att företagen har bra koll på standarden?

Hur tänker ni när en problematik kring intäktsredovisningen kommer till dig som redovisningsspecialist? Hur tar man sig an problemet?

Har ni granskat på samma sätt sedan IFRS infördes i Sverige eller har det förändrats?

-Är det fortfarande under utveckling?

Känner du att jämförbarheten tar stryk när subjektiva bedömningar ligger till grund för bland annat matchning och periodisering?

För ni dialog med andra revisionsbyråer och specialister om hur de gör bedömningar om intäktsredovisning?

Har ni varit med om att ett företags intäktsredovisning har skötts på ett sådant sätt att man inte har kunnat skriva på revisionsberättelsen?

BILAGA 4: FRÅGOR TILL EKONOMIANSVARIG

Frågor till intervjun: (Intäksredovisning)

Hur länge har ni arbetat inom redovisning?

Hur länge har ni arbetat inom företaget?

Har du arbetat med intäksredovisning specifikt eller endast som en vanlig del i löpande redovisning?

Finns det några svårigheter med intäksredovisning i jobbet som du tänker på spontant?

Hur skulle du beskriva företagets sätt att arbeta med intäksredovisning?

Upplever du att företaget har koll inom området intäksredovisning?

- Dålig kunskap?
- Olika tolkning av regelverket?
- Har era revisorer åberopat problematik med er intäksredovisning tidigare?

Principer? (Matchning, realisation, periodisering, försiktighet)

- Finns det motsättningar bland principerna som du anser försvårar er redovisning?
- Vad skulle du säga är den viktigaste principen för er typ av bolag?

Arbetar ni mycket med IAS 18?

Hur upplever du IAS 18?

- Tydliga besked eller osäkert?
- Upplever du att företaget har bra koll på standarden?
- Något som kommit fram i texterna är ett problem med definitionen av intäker i IASBs föreställningsram kontra definitionen i IAS 18. Är det något problem för er eller mer en teknikalitet som inte "betyder" så mycket?

Hur tänker ni vid upprättandet av intäksredovisning hos ett företag? Hur gör ni?

Har ni granskat på samma sätt sedan IFRS infördes i Sverige eller har det förändrats?

-Är det fortfarande under utveckling?

Känner du att jämförbarheten tar stryk när subjektiva bedömningar ligger till grund för bland annat matchning och periodisering?

För ni dialog med andra företag om hur de gör bedömningar om intäksredovisning?